

Pete László Miklós

Koronatanács

Abszurd és tiszteletlen tragikomédia két részben,
versben és prózában

Személyek:

PAPRIKAJANCSI
FERENC JÓZSEF császár és király
Gróf TISZA István, magyar miniszter-
elnök
FRIGYES főherceg
Karl von STÜRGGH, osztrák minisz-
terelnök
Leopold von BERCHTOLD, külügymi-
niszter
Leon BILINSKI, pénzügyminiszter
Alexander von KROBATIN, hadügymi-
niszter
Franz CONRAD von Hötzendorf, ve-
zérkari főnök

KATHARINA Schratt
ANNA Nahowski
IZABELLA főhercegnő
Tisza ILONA
Friedrich ADLER
FERENC FERDINÁND néhai trónörökös
JOSEPHINE Bilinski
VIRGINIA Agujari-Karasz
MARIA Krobotin

PUTNIK vajda
TERSZTYÁNSZKI tábornok

ELSŐ RÉSZ

1. jelenet

Putnik egyedül

(Belép Putnik vajda.)

PUTNIK *(szétnéz, kinyújtja a kezét. Felteszi a kezében hozott sapkáját)* Levették a bilincseimet. Mit akarhatnak?

(Belép Tersztyánszky tábornok.)

2. jelenet

Putnik, Tersztyánszky

TERSZTYÁNSZKY Ön Putnik vajda?

PUTNIK Igen. Radomir Putnik vajda vagyok, a szerb királyi hadsereg vezérkari főnöke!

TERSZTYÁNSZKY Örvendek! Tersztyánszky Károly vagyok, a császári és királyi osztrák–magyar hadsereg tábornoka!

PUTNIK Részemről a szerencse! *(Kezet nyújt.)*

TERSZTYÁNSZKY *(kezet szorít a vajdával)*

PUTNIK Miért vettek őrizetbe?

TERSZTYÁNSZKY Ön az ellenséges szerb hadsereg vezérkari főnöke.

PUTNIK Nem ellenséges szándékkal tartózkodtam az Osztrák–Magyar Monarchia területén. Gyógyfürdőben voltam.

TERSZTYÁNSZKY Akkor még béke volt, Vajda úr.

PUTNIK És most már nincs béke?

TERSZTYÁNSZKY Átmeneti állapot van béke és háború között.

PUTNIK Ez jogosítja fel önöket arra, hogy őrizetbe vegyenek?

TERSZTYÁNSZKY Őfelsége első Ferenc József osztrák császár és magyar király személyesen utasított engem, hogy bocsássam önt szabadon.

PUTNIK Köszönöm!

TERSZTYÁNSZKY Ferenc József őfelsége arra is utasított, hogy ezt adjam vissza önnek. *(Kulcsosomót nyújt át.)*

PUTNIK *(megdöbben)* Ez hogy került önhöz?

TERSZTYÁNSZKY Az ön poggyászában volt.

PUTNIK Uramisten!

TERSZTYÁNSZKY Ha jól sejtem, a titkos szerb haditerveket tartalmazó páncélszekrény kulcsai.

PUTNIK Nem is tudtam, hogy magammal hoztam...

TERSZTYÁNSZKY Belgrádban már tudják, Vajda úr. Kénytelenek voltak felrobbantani a páncélszekrényt.

PUTNIK Felrobbantották?

TERSZTYÁNSZKY Ferenc József őfelsége jó utat kíván önnek, Vajda úr!

PUTNIK Köszönöm!

TERSZTYÁNSZKY Őfelsége azt üzeni önnek, sohase feledkezzék meg az osztrák–magyar lovagiasságról.

PUTNIK Én pedig a szerb lovagiasság nevében közlöm önnel, ha szabadon bocsátanak, hazamegyek, és szétverem az önök Potiorek nevű generálisának osztrák–magyar csapatait, tábornok úr.

TERSZTYÁNSZKY Tisztában vagyok veled. Ég önnel, Vajda úr!

PUTNIK Köszönöm! Ég önnel!

(Tisztelegnek egymásnak.)

Hátat fordítanak egymásnak, és lendületesen menetelve kifelé indulnak.

Belép Paprikajancsi.)

3. jelenet

Putnik, Tersztyánszky, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Állókép!

PUTNIK, TERSZTYÁNSZKY *(mozdulatlanná merevednek)*

PAPRIKAJANCSI Micsoda snájdig tábornokai voltak ennek a régi világnak! Egy szerb és egy magyar! Boldog békeidők!

(A háttérben megjelenik Ferenc József.)

4. jelenet

Putnik, Tersztyánszky, Paprikajancsi, Ferenc József

FERENC JÓZSEF *(fehér kendőt lobogtat)*

PAPRIKAJANCSI *(Ferenc Józsefre mutat)* Mintha a király a távozó Putnik vajda után integetne!

(Ferenc József eltűnik.)

5. jelenet

Putnik, Tersztyánszky, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Meneteljetez csak kifelé a boldog békeidőkből! Állókép, elevenedj meg!

(Putnik és Tersztyánszky lendületesen kimenetel a színről. Mindketten el.)

6. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Üdvözlöm önöket az Osztrák–Magyar Monarchiában. Paprikajancsi vagyok. 1914-et írunk, és nyár van. Benne járunk a modern és felvilágosodott XX. században. Úgy ám! Ezek már modern idők, a világ művelt, jó

modorú és erkölcsös. Mivel ez itt a világ legkedélyesebb nagyhatalma, a zenéje vidám és felületes. Ha belehallgatunk, nyilván operettet hallunk. Szeretik az operettet? Ez Bécs, az operett világfővárosa! Hallgassuk meg, mit dalolnak most!

DAL KINTRŐL *„Megállj, megállj, kutya Szerbia! / Nem lesz tiéd soha Bosznia!”*

PAPRIKAJANCSI Hát ez nem operett! Mi történhetett ebben a kedélyes országban? Vajon a tömeg mit kiabál az utcákon? Mitől hangos a Ring?

TÖMEG HANGJA KINTRŐL Éljen a háború! Éljen a háború!

PAPRIKAJANCSI Elég különösen telnek itt a boldog békeidők! Meg kell tudnunk, mi történik! A Burgban hamarosan kezdetét veszi a koronatanács. Ott biztosan megtudjuk, mire készülnek. Lássuk a résztvevőket!

(Belép Ferenc József.)

6. jelenet

Paprikajancsi, Ferenc József

PAPRIKAJANCSI Íme, őfelsége, első Ferenc József császár és király!

FERENC JÓZSEF Azt mondják, eljárt felettem az idő. Elmúltam nyolcvanéves, igyekszem mindent alaposan megfontolni és meggondolni.

PAPRIKAJANCSI Segítsünk őfelségének a meggondolásban. Lépj be, Katharina!

(Belép Katharina Schratt.)

7. jelenet

Paprikajancsi, Ferenc József, Katharina

PAPRIKAJANCSI Schratt Katalin, őfelsége hivatalos barátnője!

KATHARINA *(mélyen meghajol)* Felség!

FERENC JÓZSEF Katharina! Mit keresel itt?

KATHARINA Hogy szolgál felséged egészségére?

FERENC JÓZSEF Öregszel, Katharina.

KATHARINA Elmúltam hatvan, felség.

FERENC JÓZSEF Nem érek rá, koronatanácsot tartok, Katharina.

KATHARINA *(meghajol)* Felség!

FERENC JÓZSEF *(kifelé indulna)*

PAPRIKAJANCSI Állókép!

(Ferenc József és Katharina mozdulatlanul merevedik.)

PAPRIKAJANCSI Ilyen könnyen nem ússza meg felséged! Vissza!

(Ferenc József és Katharina visszaállnak egymás mellé.)

PAPRIKAJANCSI Gyere, Anna, szükség van rád!

(Belép Anna Nahowski.)

8. jelenet

Paprikajancsi, Ferenc József, Katharina, Anna

PAPRIKAJANCSI Állókép, elevenedj meg! Íme, Anna Nahowski, őfelsége nem hivatalos barátnője!

(Ferenc József és Katharina megmozdul.)

FERENC JÓZSEF Anna!

ANNA *(Ferenc József nyakába ugrik)* Szerelmem!

(Csókolóznak.)

KATHARINA *(köhint)*
 ANNA *(kibontakozik a csókból, és hátraszól)* Takarodj, szipirtyó!
*(Visszafordul, és tovább csókolóz-
 zik.)*

KATHARINA Micsoda szuka!
 FERENC JÓZSEF *(Annához)* Még
 mindig gyönyörű vagy!

ANNA Te viszont egyre totyakosabb
 leszel! Húzd ki magad!

KATHARINA Micsoda modortalanság!

FERENC JÓZSEF Mennem kell! Ko-
 ronatanácsot hívtam össze.

ANNA Ferenc!

FERENC JÓZSEF Mennem kell, An-
 na!

KATHARINA Micsoda egy levakarha-
 tatlan bestia!

ANNA Ferenc, ne robbants ki hábo-
 rút!

KATHARINA Ne üsd bele az orrod
 a király dolgába, liba! *(Rángatja
 Annát.)*

ANNA Kotródj innen, vén ribanc! *(Po-
 fon csapja Katharinát.)*

KATHARINA Mit merészeltél, szé-
 gyentelen! *(Nekiesne Annának.)*

ANNA *(kitér Katharina ütése elől,
 a másik nő háta mögé kerül, és
 fenékebe rúgja)*

FERENC JÓZSEF De hölgyeim!

ANNA Ne vidd háborúba az orszá-
 godat, Ferenc! Most az egyszer
 hallgass rám!

KATHARINA *(nehézkésen feltápász-
 kodik)* Szuka!

ANNA Minden háborúdat elveszíted,
 Ferenc! Őrizd meg a békét! Kö-
 nyörgöm!

FERENC JÓZSEF Anna, én...

ANNA Hagyd a birodalmad az utó-
 dodra. Sértetlenül.

KATHARINA Felség, nem kéne hagy-
 nia, hogy ez a...

FERENC JÓZSEF Meggyilkolták az
 utódomat Szarajevóban.

ANNA Sohasem szeretted őt, Ferenc.

KATHARINA Nahát, ez már mégis-
 csak sok! Mit képzelsz magadról,
 némbér?

ANNA Ki lesz az utód? Károly?

FERENC JÓZSEF Igen, ő.

ANNA Rá kell hagynod a birodalmad,
 Ferenc.

KATHARINA Hagyd uralkodni a csá-
 szárt, te pulyka!

ANNA Rá kell hagynod, hallod?

FERENC JÓZSEF Mennem kell! Min-
 dent meggondolok és megfonto-
 lok. *(El.)*

9. jelenet

Paprikajancsi, Katharina, Anna

KATHARINA Nem szégyelled magad?
 Szajha!

ANNA Megvénültél, primadonna!
 Nemcsak a császárnak nem kel-
 lesz, a nyugdíjas komornyiknak se!

KATHARINA Ófelsége is megöreg-
 dett.

ANNA Neked igen.

KATHARINA Mi van, ringyó?

ANNA Csak ábrándozzál róla, vén
 tyúk!

KATHARINA Utolsó lotyó!

ANNA Veled már a császár se tudna
 mit kezdeni, te vén, kiszáradt ha-
 sadék!

KATHARINA Ribanc!

ANNA Ferenc József egykori dedája!

KATHARINA Hát te? Te ki vagy? Ta-
 lán nem te írtál könyvet azzal a
 címmel, hogy „Ferenc József sze-
 retője voltam”?

ANNA Én még ma is kellenék neki!

KATHARINA Mire? Nem látod, hogy
 megvénült?

ANNA Neked igen. Egyébként még
 mindig ő a legférfiasabb férfi:
 nyolcvanéves korában is kell neki
 Bosznia.

KATHARINA Gúnyolódsz? Cemende!
(A hajába csimpaszkodik.)

ANNA Átkozott szipirtyó! *(Pofon csapja.)*

KATHARINA Te!!

(Verekednek.)

PAPRIKAJANCSI Állókép!

(Katharina és Anna mozdulatlaná merevedik. Úgy, ahogy voltak, egymásba gabalyodva.)

Valcer!

(Megszólal a bécsi keringő.)

Táncoljatok!

(Katharina és Anna keringőznek egymással.)

Legyen inkább valami időse-
rőbb!

(Megszólal a Radetzky-induló.)

Erre táncoljatok!

(Katharina és Anna a Radetzky-indulóra táncol.)

Elég belőletek!

*(Katharina és Anna kitáncol. Mindket-
ten el.)*

10. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Nézzük a többieket!

(Belép Frigyes főherceg.)

11. jelenet

Paprikajancsi, Frigyes

PAPRIKAJANCSI Frigyes főherceg a Habsburg-család rangidős tábornoka, a császár szerint háború esetén a hadsereg természetes főparancsnoka!

FRIGYES *(ruháját igazgatja)* Össze kell szednem magam. A császár

kedvel ugyan, de mindig csak a külsőségeket nézi.

PAPRIKAJANCSI Gyere, Izabella!

(Belép Izabella főhercegnő.)

12. jelenet

Paprikajancsi, Frigyes, Izabella

IZABELLA Hová megy, kedvesem?

FRIGYES Koronatanácsot tart a császár Szerbiával kapcsolatban.

IZABELLA Miért nem a díszegyenruháját vette fel?

FRIGYES Ilyenkor igazán tegeződetnének, Izabella!

IZABELLA A falnak is füle van. főleg itt, a Habsburgok között.

FRIGYES Én is Habsburg vagyok.

IZABELLA Éppen ezért kell vigyáznod magadra, te marha! Mi lenne velem nélküled? Hány furcsa haláleset volt a családotban?

FRIGYES De hát én...

IZABELLA Ne is hívd fel magadra a figyelmet!

FRIGYES Szerencsétlen trónörökös...

IZABELLA Nem kár érte! Felfuvalkodott alak volt. Rangon alul házasodott. Nem lehet, hogy emiatt ölték meg?

FRIGYES Már hogy ölhetnék volna meg éppen emiatt?

IZABELLA Csak gondolkodtam. Kétbalkezes biztosítása volt. A mérénylet aligha sikerülhetett volna, ha valaki komolyan veszi a védelmét. Háború lesz?

FRIGYES Tartok tőle.

IZABELLA Ki akar háborút? Ferenc József?

FRIGYES A másik császár akarja. Vilmos. A hegyes bajszú.

IZABELLA Az egy pojáca.

FRIGYES Tudom. Ferenc József is tudja.

IZABELLA Mégis mindig összebékítetted őket.

FRIGYES Ezt várják tőlem, Izabella.

IZABELLA Ugye, nem te leszel a hadvezér?

FRIGYES Nem. Én csak a vigasztaló nagypapás tábornok bácsi leszek. Conrad irányítja a sereget.

IZABELLA Az is rangon alul akar házasodni!

FRIGYES Hagyd már a protokollt, Izabella!

IZABELLA Nem tehetem. Ezen kívül semmi sem emel bennünket a tömeg fölé. *(Megigazgatja Frigyes gallérját.)* Menjen, kedves. Viselkedjenek jól. Ne csináljanak háborút.

(Frigyes és Izabella ellenkező irányban el.)

13. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Ezek szerint senki se akar háborút. Nézzünk valakit, aki talán akar!

(Belép Berchtold.)

14. jelenet

Paprikajancsi, Berchtold

PAPRIKAJANCSI Leopold von Berchtold gróf, az Osztrák–Magyar Monarchia közös külügyminisztere!

BERCHTOLD Rá kell beszélnem a császárt a háborúra! Ideje keményen fellépni Szerbiával szemben! A győzelem után létrehozzuk az önálló Albániát, amely elzárja a szerbeket a tengertől.

PAPRIKAJANCSI Mit mondtam? Egy háborúpárti. Állókép!

BERCHTOLD *(Mozdulatlanná merededik lépés közben.)*

PAPRIKAJANCSI Lehet, hogy nem nagyon szellemes dolog szellemeket idézni a spiritizmus fénykorában, de talán itt segíthet! Nagyon fontos szellemet hívok! Méltóztassék befáradni! Állókép, elevenedj meg!

(Belép Ferenc Ferdinánd.)

15. jelenet

Paprikajancsi, Berchtold, Ferenc Ferdinánd

FERENC FERDINÁND *(véres zubbonyban jön be, és Berchtold felé tart)*

BERCHTOLD *(meglátja Ferenc Ferdinándot)* Szentséges Úristen! *(Keresztet vet.)* Távozz, szellem!

FERENC FERDINÁND Miniszter úr!

BERCHTOLD *(térdre rogy)* Jaj nekem!

FERENC FERDINÁND Mit hisztériázik, Berchtold? Mikor bántottam én magát?

BERCHTOLD Távozz, sátán!

FERENC FERDINÁND Nem a sátán vagyok, maga teve!

BERCHTOLD Nem a sátán?

FERENC FERDINÁND Nem!

BERCHTOLD Biztos?

FERENC FERDINÁND Na, tápáskodjon már fel, maga szerencsétlen!

BERCHTOLD *(nehézkesen feláll)*

FERENC FERDINÁND *(a kezét nyújtva segítene)*

BERCHTOLD Jaj! *(elkapja a kezét, csaknem újra elzuhan)*

FERENC FERDINÁND Berchtold, maga nagy marha.

BERCHTOLD Úgy tudtam, hogy császári felséged meggyilkolták.

FERENC FERDINÁND Jól tudja.

BERCHTOLD De hát akkor...

FERENC FERDINÁND Az Isten áldja, Berchtold, maga a Monarchia külügyminisztere. Ha ilyen nehéz a

felfogása, még a cár bolondja is kifog magán. Vonuljon kolostorba!
 BERCHTOLD Valóban szellemnek tetszik lenni?

FERENC FERDINÁND Hát persze, hogy szellem vagyok, Berchtold, maga virslifejű, pomádés kecske! Ne remegjen nekem, mert tüstént valagba rúgom!

BERCHTOLD Császári felség...

FERENC FERDINÁND Háború lesz, Berchtold.

BERCHTOLD Van szerencsém közölni császári felségeddel, hogy igen.

FERENC FERDINÁND Minek?

BERCHTOLD Mert meggyilkolták császári felséged!

FERENC FERDINÁND A háborúval talán feltámasztanak?

BERCHTOLD De császári felség, úgy gondolom...

FERENC FERDINÁND Feltámasztanak, vagy nem támasztanak fel?

BERCHTOLD Hogyan támaszthatnánk fel vele, császári felség?

FERENC FERDINÁND Ha fel se támasztanak vele, minek a háború?

BERCHTOLD Császári felség...

FERENC FERDINÁND Azt tanácsolom, a Monarchia ne háborúzzon.

BERCHTOLD Szerbia ellen, császári felség...

FERENC FERDINÁND Szerbiát a cár támogatja. Oroszországgal magunk nem bírunk, ha meg német szövetségben harcolunk, abból európai háború lesz. Gondolják meg!

BERCHTOLD Súlyos sértés érte a birodalmat, császári felség.

FERENC FERDINÁND Kérjenek szokványos elégtételt, és ne provokáljanak háborút.

BERCHTOLD Császári felség...

FERENC FERDINÁND Legyen egy csöpp esze, Berchtold.

BERCHTOLD Az európai konfliktus elkerülhetetlen, császári felség.

FERENC FERDINÁND Egy nagy diplomata elkerülheti, Berchtold. Legyen az maga. Maradjanak ki belőle, szállítsanak hadianyagot a résztvevőknek, és teremtsenek jólétet. Tudja, mi az, Berchtold, jólétet! Polgárosodjanak, számolják fel a nagybirtokot, a szegénységet.

BERCHTOLD Én nem hinném, császári felség!

FERENC FERDINÁND Legalább mérlegelje, amit mondok, maga virslifejű, pomádés hatökör! A háború felszámolja a birodalmat! Ezt akarja?

BERCHTOLD Mérlegelni fogom, császári felség...

FERENC FERDINÁND Ne sokáig rágódjon rajta, mert a szenilis vén hülye császár még hadat üzen, és itt a baj!

BERCHTOLD Jézusom! *(Keresztet vet.)*

FERENC FERDINÁND Magának megingt rohama van?

BERCHTOLD Ön felséget méltóztott sérteni, császári felség.

FERENC FERDINÁND Mi van?

BERCHTOLD Vén hülyének méltóztott nevezni őfelségét, a császárt.

FERENC FERDINÁND Talán nem az?

BERCHTOLD Jaj! *(Újra keresztet vet.)*

FERENC FERDINÁND Magával semmit se lehet kezdeni! Jobban járok, ha elmegyek kísérteni! Isten áldja, maga marha! *(El.)*

16. jelenet

Paprikajancsi, Berchtold

BERCHTOLD Úgy tűnik, napszúrást kaptam... *(El.)*

17. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI A háborúhoz ugye-
bár pénz kell. Lássuk, mit mond a
szakértő!

(*Belép Bilinski.*)

18. jelenet

Paprikajancsi, Bilinski

PAPRIKAJANCSI Leon Bilinski, az
Osztrák–Magyar Monarchia közös
pénzügyminisztere!

BILINSKI Végre! Végre háború lesz!
Felvirrad a mi napunk!

PAPRIKAJANCSI Nofene...

BILINSKI Végre háború lesz!

PAPRIKAJANCSI Állókép!

BILINSKI (*mozdulatlanná merevedik*)

PAPRIKAJANCSI Hogy is van ez?
A háborúhoz pénz kell. Vajon ezt
a pénzügyminiszter nem tudja?
Gyere, Josephine!

(*Belép Josephine.*)

19. jelenet

Paprikajancsi, Bilinski, Josephine

PAPRIKAJANCSI Állókép, feloldalak!

BILINSKI (*megmozdul*) Josephine!

JOSEPHINE Itt vagyok, drágám!

BILINSKI Végre háború lesz!

JOSEPHINE Háború? Te ennek örülsz?

BILINSKI Hát nem érted, Josephine?
A Monarchia háborúba keveredik
Oroszországgal!

JOSEPHINE Az borzalmas!

BILINSKI Persze, az is! De elfoglaljuk
Lengyelországot!

JOSEPHINE Ez csak ábránd, Leon.
Ábránd!

BILINSKI Gondolj bele, Josephine!
Osztrák–Lengyel–Magyar Monar-
chia!

JOSEPHINE Ábránd, Leon. Szép áb-
ránd. Előbb győzni kell egy rette-
netes, kiszámíthatatlanul hosszú
háborúban.

BILINSKI Lehetetlen, hogy ne győz-
zünk!

JOSEPHINE Menj, Leon! Várnak a
koronatanácsban. (*El.*)

20. jelenet

Paprikajancsi, Bilinski

BILINSKI Osztrák–Lengyel–Magyar
Monarchia! Osztrák–Lengyel–Ma-
gyar Monarchia! (*El.*)

21. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Íme, így fest egy
igazi, hidegfejű pénzügyminiszter!
Vajon a hadügyminiszter miféle
lehet?

(*Belép Krobotin.*)

22. jelenet

Paprikajancsi, Krobotin

KROBATIN (*határozottan, némán
jön, szinte masírozik*)

PAPRIKAJANCSI Állókép!

KROBATIN (*mozdulatlanná mereve-
dik*)

PAPRIKAJANCSI Kérlek, Maria! Álló-
kép, feloldalak!

(*Belép Maria Krobotin.*)

23. jelenet

Paprikajancsi, Krobotin, Maria

MARIA Alexander!

KROBATIN Maria húgom! De régen
láttalak!

MARIA Felvitte az Isten a dolgod. Tá-
bornok lettél.

KROBATIN Apánk is katona volt.
 MARIA Címzetes alezredesként nyugdíjazták.

KROBATIN Dolgom van, Maria. Várnak a koronatanácsban.

MARIA Háború lesz?

KROBATIN Remélem.

MARIA Akadályozd meg!

KROBATIN Micsoda?

MARIA Akadályozd meg a háborút!

KROBATIN Hogy mondhatsz ilyet?

MARIA Jól gondold meg! (El.)

24. jelenet

Paprikajancsi, Krobotin

KROBATIN Hm... Az asszonyok ostobák. Nagyon ostobák. Szétúzzuk Szerbiát. Váratlan és lendületes csapással! Az orosz medvének arra se lesz ideje, hogy mozgósítson. (El.)

25. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Nézzük a vezérkari főnököt!

(Belép Conrad.)

26. jelenet

Paprikajancsi, Conrad

PAPRIKAJANCSI Franz Conrad von Hötzendorf, a Monarchia hadseregének vezérkari főnöke!

CONRAD *(öntelt tartásban lépked, a keze Napóleon-pózban a gomblyukai közt)*

PAPRIKAJANCSI Állókép!

(Conrad mozdulatlaná merevedik.)

Kicsit oldunk a merevségen. Virginia! Állókép, feloldalak!

(Belép Virginia.)

27. jelenet

Paprikajancsi, Conrad, Virginia

VIRGINIA Franz!

CONRAD Virginia! Ide nem jöhetsz utánam, drágám!

VIRGINIA Talán nem tudnak rólam?

CONRAD Dehogynem! A császár is foglalkozott a házassági terveinkkel.

VIRGINIA Képezem.

CONRAD Meg kell értened, Virginia. Özvegy vagyok, te meg elvált. Ez egy régimódi monarchia.

VIRGINIA Egy vaskalapos monarchia, Franz. Az előkelő hölgyek bántó fölénytel néznek el a fejem fölött.

CONRAD Majd elmúlik, drágám. Minden csoda három napig tart.

VIRGINIA Elveszel, vagy nem veszel el?

CONRAD Elveszlek, drágám.

VIRGINIA Mégis, hogyan? A vezérkari főnöknek is házassági engedély kell itt! Mintha csak hadnagyocska volnál! Vagy közönséges zupás őrmester!

CONRAD Ne túlozz, Virginia!

VIRGINIA Nem túlozok. Mégis, hogyan gondolod, hogy feleségül veszel? A válás is pokoli nehéz a te hazádban, tapasztaltam.

CONRAD Egy magyar tábornok lánya leszel.

VIRGINIA Mi van?

CONRAD Örökbe fogad téged egy magyar generális.

VIRGINIA Egy magyar generális?

CONRAD A magyar házassági törvények jobbakk és egyszerűbbek. Ha pedig tábornok lánya leszel, a császár sem tagadhatja meg az engedélyt.

VIRGINIA Nevetséges. Talán te is magyar állampolgár leszel?

CONRAD Könnyebb volna úgy, de nem tehetem. Nem maradnék vezérkari főnök.

VIRGINIA Jól van, te vezérkari főnök. Fene a karrieredet! (El.)

28. jelenet

Paprikajancsi, Conrad

CONRAD Végre egy háború! Egy jó kis háború! (El.)

29. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Lássuk most már a miniszterelnököket! Előbb az osztrákokot!

(Belép Stürgkh.)

30. jelenet

Paprikajancsi, Stürgkh

PAPRIKAJANCSI Íme, Karl von Stürgkh, az osztrák miniszterelnök.

STÜRGGKH Az ostobák száma végtelen. Szerencsére a császár felszalta a parlamentet, eleget rágtam emiatt a fülét. Ezt az országot csak rendeletekkel lehet kormányozni.

PAPRIKAJANCSI Derék osztrák demokrata!

STÜRGGKH Nyikhajok sose tudnak megállni. Ha egyszer engedünk a gyepción, tüstént bevezetik az általános választójogot. Egyéb se hiányozna!

PAPRIKAJANCSI Állókép!

(Stürgkh mozdulatlaná merevedik.)

PAPRIKAJANCSI Azt gondolom, nagyon meghitt kapcsolat lehet az áldozat és a leendő gyilkosa között. Az áldozat már itt van, jöjjön a gyilkos! Jöjjön. Adler úr! Állókép, feloldalak!

(Belép Friedrich Adler.)

31. jelenet

Paprikajancsi, Stürgkh, Adler

ADLER *(pisztolyt tart a kezében)* Hová, miniszterelnök úr?

STÜRGGKH *(félre)* Nicsak, egy vérbeli nyikhaj! A szocialisták felekezetéből. Nem hisznek Istenben! *(Keresztet vet.)*

ADLER Talán rosszban sántikál? Azért ijedt meg tőlem?

STÜRGGKH Talán a pisztolya miatt ijedtem meg, fiatalember.

ADLER *(a pisztolyára néz)* Ja, emiatt? Nem is tudom, miért van nálam. *(Zsebre teszi a fegyvert.)*

STÜRGGKH Megszokásból is fegyverkezik? Ilyenek a szocialisták!

ADLER Csak nem fél egy pisztolytól, miniszterelnök úr?

STÜRGGKH Hogyne félnék! Gyilkos fegyver!

ADLER Miért kellene félnie? Magányos szociáldemokrata vagyok, maga meg az uralkodó osztály elnyomó szervének irányítója.

STÜRGGKH Mármint hogy én?

ADLER Nem maga a miniszterelnök?

STÜRGGKH Talán elnyomom magát?

ADLER Igen. Nem engedi, hogy megvalósuljon az általános választójog.

STÜRGGKH Csak azok szóljanak bele az állam dolgaiba, akiknek van felelősségük.

ADLER Demokráciára van szükség az önök elaggott rendszerével szemben! Egyenlőség! Szabadság! Testvériség! Minden felnőtt állampolgárt megillet a szabad választás lehetősége!

STÜRGGKH Ezek csak szavak, Adler úr. Pusztá szóvirágok.

ADLER Ön nem ismeri a jelentésüket, miniszterelnök úr.

STÜRGGKH Mert nincs is. Közönséges demagógia.

ADLER Önök egyszer még nagyon megbánják ezt az elvakultságot! *(Előveszi és Stürgkhre fogja a fegyvert.)*

STÜRGKH Kifogyott az érvekből? Mária jön a fegyver?

ADLER Az osztályharc a fejlődés mozgatórugója, miniszterelnök úr!

STÜRGKH *(keresztet vet)*

ADLER Fél?

STÜRGKH Attól, hogy most agyonosztályharcol a pisztolyával? Nem. Ötvenöt éves vagyok. Ebben a korban az ember már minden pillanatban felkészült a halálra.

ADLER Akkor miért vetett keresztet?

STÜRGKH Az istenkáromlás miatt.

ADLER Istenkáromlás?

STÜRGKH Hogy az osztályharc mozgatja a világot.

ADLER Maga aztán bigott egy katolikus!

STÜRGKH Hívó vagyok.

ADLER Nem zavarják a dolgozó nép ellen elkövetett bűnei?

STÜRGKH Hát magát?

ADLER Engem?

STÜRGKH Örökösen osztályharcról meg proletárdiktatúráról fecseg.

ADLER Ez a jövő útja.

STÜRGKH Hát a lelkiismeret? Az nem a jövő útja?

ADLER A burzsoá lelkiismeret az önök dolga.

STÜRGKH Maguknak másféle lelkiismeretük van?

ADLER Ha tudni akarja, igen. Nem félünk az erőszaktól. Nem félünk a változástól. A hatalomnak a proletariátus kezébe kell kerülnie, és ehhez bármilyen eszköz megengethető.

STÜRGKH A fegyveres erőszak is?

ADLER Hogyne!

STÜRGKH Azért hadonászik a pisztollyal?

ADLER Ja, ezzel? Ez csak egy játékszer.

STÜRGKH Amivel gyilkolni lehet, az nem játékszer.

ADLER Talán nincs is töltve.

STÜRGKH Maga bátor?

ADLER Egy szociáldemokratának bátor embernek kell lennie, miniszterelnök úr.

STÜRGKH Tehát bátor?

ADLER Szocialista vagyok.

STÜRGKH Ha bátor, mit szólna egy háborúhoz? Ott vitézkedhetne.

ADLER Háború?

STÜRGKH Háború hát. Móresre tanítjuk a kutya Szerbiát.

ADLER Imperialista rabló háború! Fúj! Nem kell!

STÜRGKH Azt mondta, bátor!

ADLER Az is vagyok! De nem az önök imperialista rabló háborújában akarok harcolni!

STÜRGKH Nem akar maga harcolni sehol sem! Legfeljebb fegyvertelekrekre lőne! Demagóg ökör!

ADLER Retteg az elnyomó! *(Újra Stürgkhre fogja a pisztolyt.)*

STÜRGKH Én nyomom el? Magát?

ADLER Igen!

STÜRGKH Pedig mintha maga tartana fegyvert rám. Megyek a koronatanácsba! Ha akar, lőjön le! *(El.)*

32. jelenet

Paprikajancsi, Adler

ADLER Háború! Imperialista rabló háború! Világ proletárijai, egyesüljétek! *(Elsüti a pisztolyt.)* Egyesüljétek! *(El.)*

33. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI A Koronatanács résztvevői közül már csak egy van hátra. Lássuk őt is!

(Belép Tisza.)

34. jelenet

Paprikajancsi, Tisza

PAPRIKAJANCSI Gróf Tisza István,
a magyar miniszterelnök!

TISZA Meg kell akadályoznom a há-
ború kitörését!

PAPRIKAJANCSI Állókép! (*Tisza moz-
dulatlanná merevedik.*) Ilona asz-
szony!

(*Belép Tisza Ilona.*)

35. jelenet

Paprikajancsi, Tisza, Ilona

PAPRIKAJANCSI Állókép, feloldalak!

ILONA Háború lesz, István?

TISZA Nem szabad hogy az legyen!

ILONA Kik akarják?

TISZA Amennyire ezt a bagázst is-
merem, mindenki. Vagy csaknem
mindenki.

ILONA Akkor mit tehetsz?

TISZA Megpróbálom meggyőzni a
királyt.

ILONA Akkor nincs sok reményünk.

TISZA Nincs.

ILONA Segítsen az Isten! (*Megcsó-
kolja és el.*)

36. jelenet

Paprikajancsi, Tisza

PAPRIKAJANCSI Gyanítom, érdeke-
sebb találkozást is láthatunk máris!

(*Belép Ferenc Ferdinánd szelleme.*)

37. jelenet

Paprikajancsi, Tisza, Ferenc Ferdinánd

FERENC FERDINÁND (*még mindig
véres zubbonyban*) Gróf Tisza!

TISZA (*Ferenc Ferdinánd láttán
meglepidik, de fegyelmezi ma-
gát*) Császári felség!

FERENC FERDINÁND Maga nem ijed
meg tőlem?

TISZA Nem hinném, hogy felséged
ijesztgetni akarna.

FERENC FERDINÁND Látja! (*Mutatja
a vérfoltokat a zubbonyán.*) A má-
sodik merénylet sikerült!

TISZA Ostobaság volt Szarajevóba
mennie, császári felség.

FERENC FERDINÁND Maga tett is
megjegyzést. Azt mondta, a je-
lenlétem azon a hadgyakorlaton
közönséges, buta provokáció.

TISZA Az is volt, császári felség.

FERENC FERDINÁND Egyszer majd
maga ellen is sikerül valamelyik
merénylet.

TISZA Lehetséges.

FERENC FERDINÁND A szentségít
magának! Nem szeretem a ma-
gyarokat!

TISZA Elragadtatta magát felséged.

FERENC FERDINÁND Igen. Bocsás-
son meg.

TISZA Nem történt semmi. Ön már
csak egy szellem.

FERENC FERDINÁND Maga nem na-
gyon gyászol engem, ugye, Tisza?

TISZA Nincs rá okom, császári felség.

FERENC FERDINÁND A szentségít
magának! Mitől ilyen? Mitől? Azon-
nal mondja meg!

TISZA Azt hiszem, le kellene higgad-
nia, császári felség.

FERENC FERDINÁND Tudja, hogy há-
ború lesz?

TISZA Meglehet.

FERENC FERDINÁND Ezt most maga
sem fogja tudni elkerülni! És tud-
ja, miért? Nem azért ám, mert a
koronatanácsban maga az egyet-
len magyar! Hanem mert maga az
egyetlen arc! A többiek mind arc-
talan bürokraták! Nullák magához
képest!

TISZA Felséged túloz. Egyikük sem
nulla.

FERENC FERDINÁND De nem is sokkal többek egy nullánál! Magának azonban vigyáznia kell, mert az antant koronatanácsaiban is hasonló fickók ülnek. Maga mindegyiknek csípi a szemét. Vereség esetén maga lesz az első számú felelős, és Magyarország a legfőbb bűnbak!

TISZA A külföldi propaganda nagyjából már most is ezt harsogja, császári felség.

FERENC FERDINÁND Gyűlöltem Magyarországot!

TISZA *(hallgat)*

FERENC FERDINÁND Még a vonat ablakait is elsötétíttettem, amikor ott jártam. A magyar néppel amúgy nem volt semmi bajom.

TISZA *(hallgat)*

FERENC FERDINÁND A szentségit magának! Miért tud így hallgatni! Erre senki más nem képes!

TISZA *(hallgat)*

FERENC FERDINÁND Tudja, miért gyűlöltem Magyarországot?

TISZA Feltételezem, hogy el akarja mondani, császári felség.

FERENC FERDINÁND A szentségit magának! Feltételezi? Hát jól feltételezi!

TISZA Hallgatom felségedet.

FERENC FERDINÁND A magyar bakát kedvelem. A huszárt is. Egyenesek. Nincs náluk jobb katonája a császárnak. Az önérzetes és jellemes magyar kétféle: kuruc vagy labanc. Mindkettőt megértettem, és mindkettőt tudtam becsülni. Az igazi kuruc tiszteletet ébreszt. Nem szeretem, de respektálok. Őszinte. Az igazi labanc becsületes. Megbízható. De nagyon kevés ilyen van. A környezetemben felbukkanó magyar főurak, tiszték vagy hivatalnokok zöme utánzat volt. Kuruc-utánzat vagy labanc-utánzat. Konjunktúra-ku-

rucok vagy megélhetési labancok. Mindkét fajtát rühelltem.

TISZA Hm.

FERENC FERDINÁND Maradjanak ki a háborúból, és modernizálják ezt a haldokló birodalmat. Jót tennének vele a Monarchiának is, Magyarországnak is! Isten áldja, gróf Tisza!

TISZA Felségedet is!

FERENC FERDINÁND Velem ne törődjenek! *(El.)*

38. jelenet

Paprikajancsi, Tisza

TISZA Vannak emberek, akiket a halál sem tud megváltoztatni. Isten sem. *(El.)*

39. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Nézzük, miféle koronatanács dönt az Osztrák–Magyar Monarchia népe számára élet és halál kérdésében 1914. július 7-én! A résztvevőket már ismerjük. Hölgyeim és Uraim! Jó szórakozást kívánok!

(El. Belép Berchtold.)

40. jelenet

Berchtold egyedül

BERCHTOLD Vonuljanak be, uraim!

(Belép Frigyes, Türgkh, Bilinski, Krobotin, Conrad, Tisza.)

41. jelenet

Berchtold, Frigyes, Türgkh, Bilinski, Conrad, Tisza

BERCHTOLD Uraim, őfelsége, első Ferenc József császár és király!

(Belép Ferenc József.)

42. jelenet

Berchtold, Frigyes, Türgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József

(*Fanfár.*)

MIND (*meghajolnak*)

FERENC JÓZSEF Foglaljanak helyet, uraim!

MIND (*leülnek*)

FERENC JÓZSEF Gróf Berchtold!

BERCHTOLD Felség!

FERENC JÓZSEF Már mondtam magának, hogy engem idegesít ez az átkozott fanfár!

BERCHTOLD De felséges uram...

FERENC JÓZSEF Emlékeztet a sok ostoba döntésre, ami itt esett, a koronatanácsban!

BERCHTOLD Pardon, felség!

FERENC JÓZSEF Halljam a mondanódját!

BERCHTOLD Hm...

FERENC JÓZSEF A torkán akadt valami?

BERCHTOLD Felség...

FERENC JÓZSEF Mi van?

BERCHTOLD Ha újra tegezni méltóztatna felséged...

FERENC JÓZSEF Azt ki kell érdemelni, Berchtold gróf!

BERCHTOLD Esedezem, felség!

FRIGYES (*félre Ferenc Józsefhez*)

Hosszú lesz a koronatanács, ha nem tegezi felséged!

FERENC JÓZSEF (*biccent Frigyes felé*) Rendben, kedves gróf Berchtold! Kezdheted az előterjesztést!

BERCHTOLD Van szerencsém bejelenteni, hogy őfelsége, II. Vilmos császár a legmesszemenőbben támogatja Szerbia megtámadását.

TISZA Ettől még nem támadunk.

BERCHTOLD Tisza gróf! / Jobb, ha ön is tudomásul veszi, / Hogy Berlinben...

TISZA Engem nem érdekel, / Hogy Berlinben mit határoznak el!

BERCHTOLD Én azt ajánlom önnek, Tisza gróf, / Hogy szélesítse a látókörét! / Vilmos császár a szövetségesünk, / Itt nincs nagypolitika – nélküle!

FERENC JÓZSEF Berchtold gróf! Elragadtatta magát! / Vilmos császár bennünket nem irányít.

BERCHTOLD Pardon, felség! De el kell mondanom, / Hogy Vilmos császár háborút akar.

FRIGYES Igen. Vilmos többnyire azt akar.

BERCHTOLD Ez a háború érdekünkben áll, / Ezért a felség (*int Ferenc József felé*) Beleegyezett, / Hogy tüstént mozgósítsunk.

TISZA Micsoda?

BERCHTOLD Mozgósítást.

TISZA Én erről nem tudok!

BERCHTOLD A felséges császár rendelkezte el.

FERENC JÓZSEF Igen. Az ön javaslatára, Berchtold.

TISZA Törvénytelen.

FERENC JÓZSEF Ezt kikérem magamnak!

TISZA A mozgósítást, felséges uram, / Az országgyűlés rendelheti el, / Együtt a kormánnyal és a királlyal.

FERENC JÓZSEF Nem szeretem, ha kioktatsz, Tisza!

TISZA Nem kioktattam, csak figyelmeztettem / A magyar törvényre felségedet.

BERCHTOLD Ön akadékoskodik, Tisza gróf. / A birodalom legfőbb érdeke, / Hogy mőresre tanítsuk Szerbiát. / Németország a szövetségesünk. / Gyorsan győzni fogunk.

FRIGYES Kötve hiszem.

TISZA A háborúhoz nem járulok hozzá.

BERCHTOLD De Tisza gróf!

TISZA Magyarország kormánya / Csak a tárgyalásokat támogatja / Szerbiával. A hadüzenetet nem.

BERCHTOLD Most a harcnak van itt az ideje!

STÜRGGKH Úgy van!

KROBATIN Támogatom!

STÜRGGKH Jöjjön a harc!

TISZA Én nem járulok hozzá.

BERCHTOLD Tisza gróf, / Mi vagyunk többségben!

TISZA Nem érdekel. / Magyarország miniszterelnöke / Az egész országot képviseli.

FERENC JÓZSEF Szerbia országom ősellensége.

TISZA Legkegyelmesebb felséges uram! / Nem tudunk leszámolni Szerbiával.

CONRAD Dehogynem tudunk!

STÜRGGKH Én is azt hiszem! / Agyoncsapjuk őket, mint a legyet!

FERENC JÓZSEF Folytasd, Tisza gróf!

TISZA Felsőleges uram, / Szerbiát támogatja Oroszország, / Azzal nem mérkőzhetünk egyedül.

BERCHTOLD Ebben segít a német szövetség.

BILINSKI Ne sopánkodjon annyit, Tisza gróf!

STÜRGGKH És hagyja békén a szemüvegét! / Percenként kétszer is törölgeti, / Hol leteszi, hol felteszi. Zavar.

TISZA Engem meg zavar az ön butasága, / Kedves Stürgkh gróf. Ön háborút kiáltoz, / De sejtelmé sincs, hogy az mit jelent.

STÜRGGKH Németország a szövetségünk, / Ezzel meg ön nem kalkulál, Tisza.

FERENC JÓZSEF Abbahagyni a személyeskedést! / Miniszterelnökök! Mint két rossz kamasz!

KROBATIN Tisza gróf nem számol Németországgal, / Ami nagy szarvashiba, uraim.

TISZA Számoltam vele. Tovább, mint önök. / Ha Németország szövetségünk,

/ Az ellenségünk lesz Franciaország.

KROBATIN Na és?

STÜRGGKH Ezt eddig is tudtuk, Tisza.

CONRAD A franciáktól nem kell tartanunk, / Azokkal verekedni nem fogunk. / A németek küzdenek majd velük.

TISZA Lesz még egy másik erős ellenségünk.

KROBATIN Ugyan, kicsoda?

TISZA Nagy-Britannia.

FERENC JÓZSEF Ezt komolyan gondold, Tisza gróf?

TISZA A legkomolyabban, felséges úr.

CONRAD Baromság!

BERCHTOLD Biztos forrásból tudom: / Nagy-Britannia semleges marad.

STÜRGGKH Istennek hála!

KROBATIN Nagy baj lenne abból, / Ha ellenünk fordulna Anglia.

TISZA Ellenünk fordul.

CONRAD Kedves Tisza gróf, / Ön rémeket lát.

BERCHTOLD Képzелеg csupán.

TISZA Ehhez nem kell képzelgés, uraim, / Csak logika.

FERENC JÓZSEF Úgy véled, Tisza gróf?

TISZA A britek ellenfele Németország. / Ha Vilmos császár nem lép háborúba, / Nagy-Britannia semleges marad. / De csak akkor.

BERCHTOLD Miből gondolja ezt?

TISZA Mert Nagy-Britannia politikája / Már évszázadok óta ugyanaz. / Most az európai kontinensen / Éppen Németország a legerősebb, / Vele szállnak szembe.

STÜRGGKH Ostobaság.

TISZA Az lehet, hogy a britek ostobák, / De következetesek.

CONRAD Nem hiszem! / Nem hiszem, hogy a nagyképű britek / Bepiszkítanak a kesztyűjüket. / A háborúhoz kibicelni fognak.

FERENC JÓZSEF Nem hadakozhatunk a britek ellen!

BERCHTOLD De felség!

KROBATIN Császárom!

STÜRGGKH Felséges úr!

FRIGYES Üljenek vissza a helyükre mind! / Megfojtják őfelségét!

FERENC JÓZSEF Krobotin!

KROBATIN Felség!

FERENC JÓZSEF Adj egy kis vizet! (A vizeskorsó felé mutat.)

KROBATIN (gyorsan tölt, és a császárnak nyújtja a poharat)

FERENC JÓZSEF (iszik) Köszönöm! / Mit javasolsz, Tisza?

TISZA Felséges úr, / Azt javaslom, hogy küldjünk Szerbiának / Tiszteességes, korrekt üzenetet, / S ha elégtételt ad, fogadjuk el.

BERCHTOLD Félünk Szerbiától?

CONRAD Ez gyávaság!

TISZA Hát gyáva vagyok.

STÜRGGKH Így elismeri? / Nem tiltakozik?

TISZA Kedves Stürgkh uram, / Inkább gyáva legyek, de nem fogom / Háborúba sodorni a hazámat. / Ébredjenek fel végre, emberek!

FERENC JÓZSEF Elragadtatod magad, Tisza gróf!

TISZA Nem annyira, mint ők, felséges úr! / Egy nagy európai méretű, / Vagy világháború...

STÜRGGKH Maga bolond! / Hogy világháború? Futóbolond! / Olyan nem volt és nem is lesz soha! / Hogy világháború! Kacagni kell!

(Nevet. Berchtold, Conrad, Bilinski és Krobotin vele nevetnek.)

BERCHTOLD Nagyon lejárhatja magát, Tisza.

STÜRGGKH Világháború lesz! (Nevet.)

KROBATIN Ez Tisza gróf! / Uraim, ilyen Tisza humora!

BILINSKI Miért lenne az világháború, / Ha az Osztrák–Magyar Monarchia / Megfenyíti az apró Szerbiát?

BERCHTOLD Na, erre feleljen nekünk, Tisza, / Maga szemüveges magyar bolond!

STÜRGGKH Csak nem világháború lesz, Tisza? / Vagy helyrebillent végre az esze?

CONRAD Világháborút mondott, válaszoljon!

TISZA Ha mondtam, úgy is lesz!

STÜRGGKH Maga ökör!

CONRAD Arra én is nagyon kíváncsi lennék, / Hogy lenne ebből világháború.

TISZA Románia nem marad semleges.

CONRAD Már miért ne maradna? Nevetséges! / A hadserege fabatkát sem ér, / Sohasem mer velünk kikezdeni!

BILINSKI Maga Romániától fél, Tisza? (Nevetnek.)

TISZA Nyíltan pályázik Erdélyre.

BERCHTOLD Na és? / Talán majd mi vicclapot olvasunk? / Pályázhatnak én a brit koronára, / De hogy szezezném meg?

KROBATIN Románia? / Az alattomos gyávaság hazája! / Nagyon nagy bajba kell kerülnünk ahhoz, / Hogy a románok ránk támadjanak! / Azt viszont nem hagynák ki!

(Nevetnek.)

CONRAD Uraim, / Térjünk az érdemi dolgokra vissza!

BILINSKI Majd ha az a mesebeli madár / Ötszáz évenként az üveghegyen / A kis csőrével annyit köszörül, / Hogy az üveghegy attól elkopik, / Majd akkor lesz Erdély Romániáé!

(Nevetnek.)

KROBATIN Nekünk szükségünk van Romániára.

FERENC JÓZSEF Miért, Krobotin?

KROBATIN Felséges uram, / Háború esetén Románia / A legfontosabb külső partnerünk. / Élelmet fog szállítani nekünk.

BILINSKI Úgy van!

STÜRGGKH De hát miért Románia? / Nem a mienk-e még a magyar Alföld, / A világ éléstára?

TISZA Most igen. / De ha bevonulnak a férfiak, / Nem marad munkáskéz a földeken, / Élelmet kell vásárolnunk.

STÜRGGKH Aha.

BERCHTOLD Románia nem méltó figyelemre.

FERENC JÓZSEF Berchtold, maga kapitális barom!

(Csend.)

BERCHTOLD De felség...

FERENC JÓZSEF Hallgasson!

BERCHTOLD Tegezne, felség?

FERENC JÓZSEF Nem támad majd hátba Románia?

CONRAD Nem, felség!

FERENC JÓZSEF Adja becsületszavát!

BILINSKI Én nem tenném Románia helyett.

CONRAD A becsületszavamat adom, felség!

FERENC JÓZSEF Menjünk tovább!

BERCHTOLD Folytathatom?

(Ferenc József bólint.)

Tehát / Ferenc Ferdinánd tragikus halála / Alkalmat teremtett, felséges úr, / Hogy végre leszámoljunk Szerbiával. / Ezt őfelsége, Vilmos támogatja, / S Bethmann Hollweg kancellár egyetért. / A cár ellen azonnal hadba lépnek, / Mihelyt mi háborúba kerülünk.

BILINSKI És Olaszország?

TISZA Hát Románia?

BERCHTOLD Azt kérik, hagyjuk figyelmen kívül / Olaszországot és Romániát.

BILINSKI Hát ez így marhaság.

TISZA Nagyon is az!

BERCHTOLD A kancellár s a császár tanácsolja, / Hogy hamar rohanjuk le Szerbiát, / Levegőhöz se jusson az orosz.

TISZA Úgy. Javasolja.

BERCHTOLD Igen, Tisza gróf.

CONRAD Potiorek tábornok már készen áll, / És ahogy a kijelölt csapatok / A hadi létszámra felemelkednek, / Azonnal lerohanja Szerbiát.

TISZA És gondolja, hogy a jó Potyorek / Megveri Putnik vajda hadait?

(Csend.)

CONRAD Ön szerint nem?

FRIGYES Kedves Conrad barátom, / Potiorek nem katonai zseni.

(Csend.)

BILINSKI Ami azt illeti...

KROBATIN Nem géniusz.

FRIGYES És Putnik vajda szerb hadserege / Megedződött a Balkán-háborúban, / És győzött. Nem becsülhetjük le őket.

FERENC JÓZSEF (Frigyeshez) Te támadnál?

FRIGYES Meg kell gondolni, felség.

BERCHTOLD De úgy vélik német barátaink...

TISZA A távoli Németország szerint / Hagyjuk a Balkánt figyelmen kívül, / Ne törődjünk olasszal, se románnal, / És tüstént támadjuk meg Szerbiát. / Jól értettem?

BERCHTOLD Igen, de...

TISZA Azt hiszem, / Nem a német császárra tartozik, / Hogyan lépünk fel Szerbiával szemben.

KROBATIN Ne legyen ennyire merev,
Tisza! / Elagyabugyáljuk a szerbe-
ket, / Száz évre letörjük a szarvu-
kat, / És meghódított új területek-
kel / Gyarapodik az ön hazája is.
TISZA Tiltakozom. Mi nem terjesz-
kedünk.

STÜRGGKH Miért nem?

TISZA Országunk határai / Már ezer
év óta véglegesek. / Mi sohasem
ragadjuk el a másét.

BILINSKI Maga fantaszta.

TISZA Csak magyar vagyok.

FERENC JÓZSEF Ha volna benned
szenvedély, Tisza, / Rebellisnek
gondolhatnának.

TISZA Felség...

FERENC JÓZSEF Nem kell megma-
gyarázni, elhiszem. / Nem akarsz
háborút?

TISZA Felséges úr, / A háború ve-
szélyt hoz a hazámra, / Meg az
egész Monarchiára is.

FERENC JÓZSEF Akkor még meg
kell fontolni. Frigyes?

FRIGYES Hogyha a véleményem szá-
mít, felség, / Én Tisza István ol-
dalára állok, / De – teljesítem a
parancsokat.

BERCHTOLD Nahát, ez érthetetlen!

FERENC JÓZSEF Micsoda?

BERCHTOLD A szemérmetlen nagy-
szerb propaganda, / Amit Belgrád
eltűr, felséges úr, / Erélyes válasz-
lépést követel. / A románok most
nem veszélyesek, / De még azzá
lehetnek, hogyha hagyjuk! / Erős
kézzel verjük meg Szerbiát!

STÜRGGKH Szerintem szükség van
a háborúra, / De Németországtól
függetlenül, / Ennyiben Tisza gróf-
fal értek egyet. / Hogy milyen mó-
don robban ki a harc, / Az forma
kérdése.

CONRAD Semmi se jobb, / Mint a
meglepetésszerű roham. / Hajrá!
Hurrá! Fel Belgrádba! Előre!

FERENC JÓZSEF Maga megbu-
gyant, Conrad?

CONRAD Pardon, felség!

BILINSKI Felség, uraim, ha megen-
gedik, / Ismertetném Potiorek vé-
leményét.

BERCHTOLD Időszerű!

FERENC JÓZSEF Csak ismertesd, Bi-
linski! / Ó Bosznia és Hercegovina
/ Kormányzója. Fontos a vélemé-
nye.

BILINSKI A tábormoknak az a véle-
ménye, / Hogy ott a pánszláv agi-
tációnak / Véget vetni úgyszólván
lehetetlen. / Szerinte ennek csak
két módja van.

FERENC JÓZSEF Mi az a kettő, Bi-
linski lovag?

BILINSKI Vagy azonnal le kéne mon-
dani / Boszniáról és Hercegoviná-
ról...

(Csend.)

FERENC JÓZSEF Ez szóba sem jö-
het!

(Csend.)

És mi a másik?

BILINSKI Eltaposni Belgrádot mind-
örökre.

(Csend.)

FERENC JÓZSEF Akkor hát mégis-
csak lesz háború.

TISZA Felség...

FERENC JÓZSEF Ebbe ne szólj bele,
Tisza! / Fegyvert fogunk.

TISZA Felség, tiltakozom! / Felelőt-
lenség!

FERENC JÓZSEF Ülj vissza, Tisza! /
Hát mégis elkapott a szenvedély?

TISZA Felséged most rossz döntést
készül hozni, / Nem hagyhatom!

FERENC JÓZSEF Mit tehetnél, Tisza?

TISZA (hallgat)

BILINSKI A szerbek szép szóból nem
értenek.

TISZA Nem vitatom Potiorek érdemét, / De van véleményem.

FERENC JÓZSEF Hát mondd, Tisza!

TISZA A boszniai közigazgatás / Állapota egyszerűen siralmas.

BILINSKI Jól válogassa meg a szavait!

TISZA Százával érkeznek a panaszok / A szervezetlen közigazgatásra, / Korrupcióra.

BILINSKI Na de Tisza gróf!

TISZA Kivizsgálta már ezeket valaki?

(Csend.)

FERENC JÓZSEF Ezt úgy értsem, hogy nem vizsgálta senki? / Ezen sürgősen változtatni kell.

BILINSKI Türtőztethetné magát, Tisza gróf!

TISZA Nem tudom, hogy Potiorek generális / A problémákban mennyire ludas...

KROBATIN Ne vádaskodjon!

TISZA Még tovább megyek: / A kétbalkezes hatóságaink / Mennyire bőszítik a lakosságot?

BILINSKI Ez már mégiscsak túlzás, Tisza gróf!

TISZA A trónörökös elleni merénylet / Talán nem volt dilettáns akció? / A mi rendőrségünk tevékenysége / Nem volt botrányos?

BILINSKI Nézze, Tisza gróf, / Ebben alighanem igaza van, / De...

TISZA Nem vesztgelt-e a merénylő / A főherceg útjában.

CONRAD De igen!

TISZA Ott látta őt a rendőrség?

CONRAD Igen!

TISZA A merénylőt egy rendőr sem zaklatta, / Nem igazoltatta, nem fogta el, / Hagyták fegyverrel lófrálni.

CONRAD Igaz! / Nagyon igaz! Így volt! Felséges úr, / Ebben Tisza gróf oldalára állok!

TISZA A boszniai hatóságaink / Működése kritikán aluli. / Ameddig

ezen nem változtatunk, / Addig a pánszláv agitáció / Mindig talál teret. Tovább megyek: / Amíg a lakosság koldusszegény, / És boldogulásra reménye nincs, / Ezt mástól fogja várni.

BILINSKI Tisza gróf!

FERENC JÓZSEF Mégiscsak jobban teszed, gróf Tisza, / Ha csak a szemüvegedet babrálod.

STÜRGKIH Nem is zavar annyira.

KROBATIN Uraim, / A jelen helyzetben értéktelen / Minden diplomáciai siker.

BERCHTOLD Hogy mondja?

KROBATIN Úgy értem, hogy Szerbiával.

BERCHTOLD Az más.

KROBATIN Számunkra csupán az előnyös, / Ha késedelem nélkül támadunk.

CONRAD Egyetértek!

KROBATIN Van itt még valami! / A legutolsó néhány háború, / A balkáni vagy az orosz-japán / Esetében nem volt hadüzenet. / Uraim, ez a modern háború. / Azt javaslom, hogy mellőzzük mi is / Az idejétmúlt formásokat, / Mint hadüzenet.

FERENC JÓZSEF Mi van? Micsoda? Mindenki megveszett itt? Krobatin? / Azt merészeli mondani, hogy én, / Első Ferenc József császár, király, / Saját tulajdon felkent személyemben, / Aki vagyok Isten szent kegyelméből / Ausztria apostoli császára, / Magyarország apostoli királya, / Csehország, Dalmácia, Horvátország, / Szlavónia és Lodoméria, / Galícia, Ráma és Szerbia, / Kunország, Illíria, Jeruzsálem / Isten kegyelméből való királya, / Toscana és Krakkó nagyhercege, / Lotharingia, Salzburg, Stájerország, / Krajna és Bukovina hercege, / Karintia, Erdély nagyfejedelem, / Morvaország őrgrófja, Mode-

na, / Felső-és Alsó-Szilézia, Párma,
/ Piacenza, Friaul, Raguza, / Zára,
Guastalla, Zator hercege, / Habs-
burg, Tirol hercegesített grófja, /
Trient, Brixen, Gradiska fejedelme,
/ Hohenembs, Feldkirch és Son-
nenberg grófja, / Trieszt és Cattaro
uralkodója, / A Vend határvidék
legfőbb ura, / Aki a családi vérvon-
alat / Nagy Károly koráig vezetem
vissza, / Támadjam meg egyik
szomszédomat, / Mint közönséges
alamuszi rabló, / Alattomosan?
Hadüzenet nélkül? / Ezt javasolja
nekem, Krobotin?

(Csend.)

Ezt javasolja? Feleljen, gazember!
KROBATIN Felség, én...
FERENC JÓZSEF Már elmúltam
nyolcvanéves, / De esküszöm, még
úgy valagba rúgom, / Hetek múlva
sem lesz képes leülni! / Vízet!

(Többen is ugranak pohárral.)

Krobotin, magának kuss a neve, /
A többi beszéljen!
TISZA Ha háború lesz, / Azonnal ki
kell nyilvánítanunk, / Hogy nem
semmisítjük meg Szerbiát.
CONRAD De hát...
FERENC JÓZSEF Egyetértetek! Gye-
rünk tovább!
STÜRGKH A Karagyorgyevics-di-
nasztiát / Meg kell majd a szerb
tróntól fosztani, / És egy német
herceg üljön oda.
FERENC JÓZSEF Eszed tokja!
STÜRGKH Felség...
FERENC JÓZSEF Gyerünk tovább!
TISZA Egy nagy európai háború...
FERENC JÓZSEF Döntöttem, Tisza
gróf. Háború lesz! / Szerbia kapjon
ultimátumot, / S ha nemet mond
rá, hadüzenetet.

(Belép Paprikajancsi.)

43. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski,
Conrad, Tisza, Ferenc József, Paprika-
jancsi

FERENC JÓZSEF Mindent meggon-
doltam és megfontoltam.
PAPRIKAJANCSI Állókép!

(*Berchtold, Frigyes, Türgkh, Bilinski,
Conrad, Tisza, Ferenc József mozdu-
latlanná merevednek.*)

PAPRIKAJANCSI Aludjatok! Álmodja-
tok!

(*Berchtold, Frigyes, Türgkh, Bilinski,
Conrad, Tisza, Ferenc József elalsza-
nak.*)

PAPRIKAJANCSI Aludjatok! Álmod-
jatok! Álmodjátok meg a jövőt!
Hat kemény esztendő! Álomban
szembesüljetek azzal, miféle dön-
tést hoztatok most! Kezdődik! Ki-
tör a nagy háború! Olyan, amelyet
még sose látott az emberiség.
Világháború!

(*Világháborús képek a háttérben.*)

PAPRIKAJANCSI Déli front. Keleti front.
Nyugati front. Irdatlanul nehéz há-
borús esztendők. Halottak százezei.

(*Világháborús képek a háttérben.*)

PAPRIKAJANCSI Lesznek győzelmek
is. Gorlice. Caporetto. Utána az
éhség, az összeomlás, a szenvedés,
a nyomor.

(*Képek a háttérben.*)

PAPRIKAJANCSI Nem mindenki fogja
megérni a háború végét.

(*Pisztolylövés.*)

STÜRGKH (*arccal az asztalra dől*)
FERENC JÓZSEF (*lassan hanyatt
fekszik, a kezét összeteszi a mel-
lén, és lehunyja a szemét*)

BERCHTOLD *(letakarja Ferenc József arcát)*

PAPRIKAJANCSI Olyan is lesz, aki éppen megéri.

(Lövések. Tisza összeesik)

PAPRIKAJANCSI De ők is megtudják az igazat. Akad, aki megint miniszter lesz – az újra függetlenné váló Lengyelországban.

BILINSKI *(feláll, lassú és szertartásos mozdulatokkal diplomatakabátot vesz fel, lengyel címeres keresztzalagot vesz a mellére, és visszaül a helyére)*

PAPRIKAJANCSI Aludjatok! Álmodjatok! Hátha megváltozik a jövő! *(El.)*

44. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József

MIND *(alszanak élve vagy „holtan”)*
ÉNEKSZÓ

Esik az eső, ázik a heveder, /
Gyöngye lábamat szorítja a kenyel, /
Bársony lekötés húzza a lovamat, /
Nehéz karabély nyomja a vállamat.

Bajtárs, hogyha látsz elesni engemet, /
Szállj le lovadról, lőj agyon engemet! /
Gyöngye szívemnek szegezd a fegyvered, /
Ne hagyj sokáig szenvedni engemet!

(Néhány pillanatig szemlélhetjük a néma képet, hallgatjuk a dalt, aztán lassan)

Függöny

Vége az első résznek

MÁSODIK RÉSZ

1. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József, Krobatin

(Mind ugyanabban az állapotban, amelyben az első rész végén voltak.

Belép Paprikajancsi.)

2. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József, Krobatin, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Vége az álomnak. Lassan térjete vissza a jelenbe! Térjete vissza 1914. július hetedikére!

BILINSKI *(feláll, szertartásosan leveti a lengyel keresztzalagot és a diplomatakabátot, aztán visszamegy a helyére)*

TISZA *(feláll és visszamegy a korábbi helyére)*

BERCHTOLD *(leveszi Ferenc József arcáról a szemfedőt)*

FERENC JÓZSEF *(nehézkesen feláll és visszaül a helyére)*

STÜRKGKH *(felemeli az arcát az asztalról és alvó pózba helyezkedik)*

PAPRIKAJANCSI Ébredjete! Lépjete túl önmagatokon! Megadatik a változtatás lehetősége. Éljete vele! *(El.)*

3. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József, Krobatin

(Mind magukhoz térnek. Némán összeszenéznek.)

BILINSKI Azt hiszem, felség...

FERENC JÓZSEF Ne mentegézz! / Nem tekintelek hazaárulónak.

BILINSKI Köszönöm, felség!

FERENC JÓZSEF Hát ti, többiek? / Ugyanazt álmotuk mindannyian?

TISZA Álom lett volna? Azt én nem hiszem.

FERENC JÓZSEF Ez nem volt álom. Isten volt kegyelmes. / Munkára, uraim! Nagyot hibáztunk, / De Isten kegyelméből helyrehozzuk!

BERCHTOLD *(ünnepélyes arccal Ferenc József elé áll)*

FERENC JÓZSEF Halljam, Berchtold, mi az elképzelése?

BERCHTOLD Kérem, bocsásson meg, felség...

FERENC JÓZSEF Tovább! / Erre most nincs idő!

BERCHTOLD Felséges úr, / Benyújtanám a lemondásomat!

FERENC JÓZSEF Mi? Mi? *(Alig kap levegőt.)* Mit képzelsz? Szélhámos! Ebadta! / Éppen most hagyná cserben? Maga disznó! / Dezertőr!

BERCHTOLD Bocsánatát kérem, felség, / Csak levontam a konzekvenciát.

FERENC JÓZSEF Maradjon a posztján! Álszent barom! / Nincs kibúvó! Nekünk kell rendbe tenni, / Amit elrontottunk! Azt képzeli, / Elfogadnék egy új külügyminisztert? / Olyat, aki nem álmot volt velünk? / Hogy holnap reggel megint ugyanazt / A rossz menüt tálalja fel nekem, / Amit maga kotyvasztott? Azt hiszi, / Visszavonulhat innen becsülettel? / Pofát befogni, és tovább szolgálni! / Üljön le végre!

BERCHTOLD Bocsásson meg, felség! *(Leül.)*

FERENC JÓZSEF Na végre! Mindenki gondolja meg, / Hogy milyen választ küldjünk Szerbiának. / Senki ne merjen emlegetni többé / Se háborút, se ultimátumot!

CONRAD Sajnálom, felség. Győzelemnek látszott.

FERENC JÓZSEF Dehogyan látszott! Elnézted, te marha!

CONRAD De felség...

KROBATIN *(Conradhoz)* Mindenről maga tehet! / A maga téves matematikája!

CONRAD Hogy mi van?

FERENC JÓZSEF Hogy érti ezt, Krobatin?

KROBATIN Conrad von Hötzendorf tábornok úr / A csukaszürke osztrák hadi isten, / A rossz, dilettáns vezérkari Jézus!

CONRAD Miket hord össze?

FERENC JÓZSEF Mi van, Krobatin?

KROBATIN Jézus egykor kenyeret szaporított, / Conrad úgy vélte, neki sikerülhet / Hadosztályokat szaporítani. / Papíron ment is.

CONRAD Maga megveszett?

KROBATIN Mesélje el most a felségnek, Conrad, / Hogy lett negyvennyolc hadosztályból hatvan!

CONRAD Maga egy idióta!

KROBATIN Az lehet, / De maga meg dilettáns bűvész, Conrad!

FERENC JÓZSEF Miről van szó?

KROBATIN Elmondom felségednek! / Lent van Szerbia, fent meg Oroszország. / A mi jó vezérkari főnökünk / Kiszámolta, hogy hatvan hadosztály kell / Ellenük. Húszer legyőzné Szerbiát, / És másik negyven megállítaná / A túlerejű orosz hadakat. / Ez ugyebár hatvan divízió, / Egyenként húszezer fővel számolva.

FERENC JÓZSEF Hatvan teljes létszámú hadosztálya / Sosem volt a Monarchiának.

CONRAD Felség, / Úgy számoltam...

KROBATIN Majd én megmagyarázom! *(Felkapja Conrad sapkáját.)* Jobb híján ez a bűvészünk kalapja, / Pontosán annyiban különbözik / A jobbfejű bűvész-cilinderektől, / Amennyire Istentől a gazdája.

/ Összesen negyvennyolc divízió
/ Alkotta államunk hadseregét, /
Fölfelé kerekítve.

CONRAD Krobatin! / Azonnal hagyja
abba!

KROBATIN Nem hagyom! / A felség-
nek végre tudnia kell!

FERENC JÓZSEF Halljam hát!

KROBATIN Szóval negyvennyolc had-
osztály. / Itt ez a szék, ez lesz most
Szerbia, *(Elkülönít egy széket.)*
Ez a nagy asztal itt meg Orosz-
ország. *(Arrébb húz egy asztalt.)*
Úgy gondolta a vezérkari bűvész, /
Hogy nyolc hadosztályt a Balkánra
szán, / Most ez a pohár jelképe-
zi. *(Egy poharat tesz a székre.)*
Huszonnyolcat szánt Oroszország
ellen. *(Négy-öt poharat helyez az
asztalra.)* Mondjuk ez itt. A kettő
összesen / Eddig harminchat had-
osztály.

FERENC JÓZSEF S a többi?

KROBATIN Itt van a többi tizenkét
hadosztály. *(Conrad sapkájába
tesz két poharat.)* / A vezérkari
mágus tartaléka.

CONRAD Maga himpellér!

FERENC JÓZSEF Conrad, csönd le-
gyen!

STÜRGGKH *(Bilinskihez)* Szeretném
látni. Lépjen félre, kérem!

BILINSKI Eszembe' sincs! Álljon fel
maga is!

KROBATIN Ez a tizenkét hadosztály
a kulcs, / Ez hadügyi varázslónk
adu ásza. / Ezek a bűvészkalapban
maradnak, / És a mágus rendelke-
zik velük.

CONRAD Maga jellemtelen! Aljas bi-
tang!

FERENC JÓZSEF Hallgasson, Con-
rad! Engem érdekel!

KROBATIN Egyfrontos szerb háború
esetén / Elővarázsolja a tartalékot
(kiveszi a sapkából a poharakat),
és a szerbek ellen indítja őket.

(A székhez viszi a poharakat.) Így
együtt ez már éppen húsz had-
osztály, / Ennyi elég a varázslónk
szerint, / Hogy pozdorjává verje
Szerbiát. / Ez hát az első variáció.

FERENC JÓZSEF Nem volt egyfron-
tos a szerb háború.

STÜRGGKH Vagy nem lesz egyfrontos.

TISZA Isten ne adja, / Hogy másod-
szor is háború legyen.

BERCHTOLD Nem nagyon optimista,
Tisza gróf.

TISZA Nincs rá okom.

KROBATIN Jön a második variáció:
/ Egyfrontos háború Oroszország-
gal. / A mágus most is előva-
rázsolja / Sapkájából a tizenkét
hadosztályt, / És az orosz frontra
indítja őket. *(Az asztalhoz viszi a
két poharat.)* Itt van most ponto-
san negyven hadosztály.

FERENC JÓZSEF Az elég?

KROBATIN A tervek szerint igen, /
Egyébként nem.

FERENC JÓZSEF A többi eshetőség?
/ A kétfrontos háború esete?

KROBATIN Igen, felség, most az kö-
vetkezik. *(Visszaviszi a két poharat
a sapkához.)*

TISZA Engem is érdekel.

STÜRGGKH Meghiszem azt!

KROBATIN A kétfrontos háború ese-
tében / A szerb fronton nyolc had-
osztály marad, / Ennyi Conrad sze-
rint ahhoz elég, / Hogy Boszniát
és Hercegovinát / Ne ragadhassák
el tőlünk a szerbek. / Ez a tizenkét
hadosztály pedig / Azonnal indul
az északi frontra, / Hogy megállít-
sa az oroszokat.

FERENC JÓZSEF Nekem nem tetszik.

KROBATIN Mert nem vált be, felség. /
Nagy bakot lőtt a vezérkari sámán.

CONRAD Lelövöm! *(Pisztolyt vesz elő.)*

FRIGYES Dehogy lövi le! *(Kikapja a
pisztolyt Conrad kezéből.)* Bo-
lond!

TISZA Annyi azért a tervből látható, /
Hogy Conrad generális úr szerint,
/ Ha az orosz hadsereg felvonul, /
Mind a két fronton védekezni kell.

STÜRGGH Ami abszurdum.

BILINSKI Győzelmi remények? / Az
első perctől alaptalanok.

TISZA Miért robbantanánk ki hábo-
rút, / Ha minden fronton csak vé-
dekezünk?

KROBATIN Még ez sem minden, fel-
séges uram.

FERENC JÓZSEF Halljam tehát a tel-
jes igazságot!

KROBATIN A számunkra legrosszabb
lehetőség / Nem a kétfrontos há-
ború.

FERENC JÓZSEF Hanem?

KROBATIN Ha a háború egyfrontos-
nak indul, / És közben kell átalakí-
tani / Kétfrontossá, felség.

CONRAD Tiltakozom! / Ebben meg-
tévesztettek, és ezért / A felelőssé-
get nem vállalom.

FRIGYES Ki tévesztette meg önt, és
miben?

CONRAD A logisztikusok mondták
nekem, /Hogy át lehet csoportosí-
tani / Vasúton az összes divíziót. /
Erről nem tehetek!

FERENC JÓZSEF Miről?

KROBATIN Tüstént megmagyará-
zom, felség.

FERENC JÓZSEF Halljam!

KROBATIN Megmutatom, felséges úr,
/ Ami történt, lépésről lépésre. /
Nyolc hadosztály tüstént délre ke-
rült *(a székre mutat)*, Ahogy azt
a haditerv előírta, / Huszonnyolc
pedig *(az asztalra mutat)* Az északi
frontra. / A problémát nem is ezek
okozták, / Hanem a mágus csoda-
fegyvere, / A már említett tizenkét
hadosztály. *(Visszalép a sapkához.)*

FERENC JÓZSEF Mi történt velük?

KROBATIN Elindultak délre, / Hogy
leszámoljanak a szerb hadakkal,

/ Conrad bevagonírozta őket, /
S elindultak velük a vonatok. *(Vo-
natzaj a háttérben.)* Ezernél több
gőzmozdony vitte őket. *(Kezébe
veszi a poharokat, és utánozza a
vonatot.)* Shi-hu-huhu! / Shi-hu-
huhu!

MIND Shi-hu-huhu! / Shi-hu-huhu!

KROBATIN Dél felé száguldott a sok
vonat. / Csakhogy...

(Csend.)

MIND Csakhogy?

KROBATIN Az orosz medve éledezni
kezdett.

(Medvemorgás.)

KROBATIN A hadüzenet után három
nappal / Oroszország máris moz-
gósított, / És hadai gyorsabban
gyülekeztek, / Mint várható volt.

TISZA Ez naivitás. / Mindenki tudta,
hogy az oroszok / Megpróbálnak
majd nagyon gyorsan jönni, / S tá-
madnak, akármibe kerül, / Nem
kímélve az emberéletet.

BILINSKI Tudtuk.

KROBATIN Tehát a vérmes orosz
medve / Azonnal határainkra ron-
tott. *(Utánozza a medvét.)* Jön a
medve, / Jön a medve, / Brumm-
brumm, / Brumm-brumm...

MIND Jön a medve, / Jön a med-
ve, / Brumm-brumm, / Brumm-
brumm...

KROBATIN Közben pedig a tizenkét
hadosztály, / Amelyre szükség len-
ne északon, / Sebesen robogva
távolodik. *(Viszi mind távolabbra
a két poharat.)*

FERENC JÓZSEF De hát miféle disz-
nóság ez?

CONRAD Felség, / Kényszerhelyzet
volt.

FERENC JÓZSEF Mit makog nekem?
/ Miért nem fordította vissza őket,
/ Miért hagyta, hogy távolodjanak?

CONRAD Akkor ez már lehetetlen volt, felség, / Mert mozgásban volt az egész vasút. / Káosz lett volna.

KROBATIN Így meg vereség lett. / Ebből lettek az első háborús év / Nyári meg őszi veszteségei. / Szerb tapasztalat, orosz túlerő, / Középszerű ellenség mind a kettő. / Ezek ellen a mi középszerű / És bürokratikus hadseregünk. / Az egyik ellen túl tapasztalatlan, / A másik ellen viszont túl kicsi. / Nagyon kevés sanszunk volt ellenük, / De rossz tervek és rossz hadvezetés / Tette a keveset is semmivé. / Tagadja le, Conrad, hogyha meri.

CONRAD Mást fogok tenni! *(Kihúzza a kardját.)* Rajta, Krobotin! / Gyerünk! Védje magát, hitvány gazember!

KROBATIN Ostoba örült! *(Szintén kardot ránt.)*

BILINSKI Felség, túri ezt?

FERENC JÓZSEF Bilinski lovag, / Ez a gyakorlati lovagiasság, / A legteljesebb rosszallásom mellett / Se gátolhatom meg, ha az urak / Nem térnek észre.

CONRAD Mocskos Krobotin! / Most darabokra vagdallak, te féreg! *(Karddal ront Krobotinra.)*

KROBATIN Adok én neked, mű-Napoleon!

(Vívnak.)

TISZA Bohócok!

STÜRGGKH Katonai vezetőink. / A had mindig csak éppen annyit ér, / Mint a vezérei.

CONRAD Mocskos gazember! / Jaj! *(Kisebb sebet kap.)* / Megsebesültem! Folyik a vérem!

KROBATIN *(leereszti a kardját)* Elég volt ennyi, lampaszos majom?

CONRAD Meglátjuk, bitang! *(Váratlanul újra Krobotinra támad. Hatalmas erővel felé sújt.)*

KROBATIN *(elhajol a csapás elől)*

BERCHTOLD Ennek a fele se tréfa!

STÜRGGKH Urak! / Nem hagynák abba?

CONRAD *(váratlanul hosszan kinyúlva szúr Krobotin felé)*

KROBATIN *(ellép a döfés elől, de a kard így is eléri)*

CONRAD Megöllek!

KROBATIN *(hárítja az újabb vágást, de láthatóan kínnal)*

BERCHTOLD Megsérült, Krobotin?

KROBATIN Kutya bajom! *(Tovább úv Conraddal.)*

FRIGYES Felség, úgy vélem...!

FERENC JÓZSEF Tedd a dolgodat!

FRIGYES *(kardot ránt, és ügyesen szétválasztja pengéjével a párbajozókat)* Elég, uraim! *(Kiüti Conrad kezéből a kardot.)* Szabad? *(Kezébe kapja Conrad kardját.)* Köszönöm! *(A kezét nyújtja Krobotin felé.)* Kérem a fegyverét, miniszter úr!

KROBATIN *(átnyújtja Frigyesnek a kardját)*

FRIGYES Úgy vélem, ezzel be kell érniük, / Nem ismerek olyan párbajszabályt, / Amely további harcot ír elő / Ilyen esetben. Egyetértetek?

KROBATIN Igen, főherceg úr!

FRIGYES Conrad?

CONRAD Igen! / Az elégtételt megkaptam.

FRIGYES Tehát, / Nem óhajtanak tovább verekedni? / Kérem, uraim, nyilatkozzanak!

KROBATIN Nem.

CONRAD Nem!

FRIGYES Akkor a párbaj véget ért, / Csak nekem lenne még néhány szavam. / Tegyük helyére a kardjaikat! *(Átadja előbb Krobotinnak, majd Conradnak a kardját.)*

KROBATIN *(hüvelybe teszi a kardját)*

CONRAD *(szintén a hüvelyébe dugja a kardját)*

FRIGYES Kérem, bocsássanak meg, uraim, / De én jovialis ember vagyok, / És nincs érzékem a finomodásra. (*Hatalmas pofont ken le Conradnak.*)

CONRAD Ööö...

FRIGYES Ha felnőtt emberek gyerekesek, / Talán gyerekként kell kezelni őket. (*Krobatint is megpofozza.*)

BERCHTOLD Főherceg úr, akarom mondani, / Tábornok úr...

FRIGYES Mondja csak! Mit dadog?

BERCHTOLD Én nem helyeslem a pofozkodást.

FRIGYES Én komolyan veszem a nevelést, / S nem érdekel a liberális maszlag. (*Conradhoz.*) Sok bajt okoztak a rossz tervei.

KROBATIN Én mondtam!

FRIGYES Krobatin tábornok úr, / Miért nem akadályozta meg őket? / Talán nem ön volt a hadügyminiszter?

(*Csend.*)

TISZA Manapság a személyes felelősség / Nem számít nagyon modern gondolatnak, / De érvénye örök.

BERCHTOLD Mi van, Tisza? / Éppen egy református mond ilyet? / Maradjon a predesztinációnál!

TISZA Nem ment fel a felelősség alól.

STÜRGKH Mit hablatyol itt a felelőségről? / Felelős egyedül csak a király!

FERENC JÓZSEF Mit motyog, Stürgkh?

STÜRGKH Semmit, felséges úr, / A monarchiák törvényeiről / Beszéltem Tisza grófnak.

FRIGYES (*Conradhoz és Krobatinhoz*) Uraim! / Mennyire komolyak a sebeik?

CONRAD Az enyém annak tűnik.

FRIGYES (*Krobatinhoz*) Az öné?

KROBATIN Nagyon jelentéktelen, / Említésre se méltó.

FRIGYES Kell-e önöknek orvos?

KROBATIN Semmiképpen.

CONRAD Nekem viszont szükségem volna rá.

FRIGYES Felség!

FERENC JÓZSEF Orvost a koronatanácsba? / Mit akar, Conrad? Elment az esze? / Tud segíteni rajta valaki?

TISZA Én megpróbálom.

STÜRGKH Persze, Tisza gróf! / Ön közülünk az egyetlen olyan, / Aki szolgált a fronton.

FERENC JÓZSEF Micsoda? / Ön frontarcos volt? Az meg hogy lehet?

TISZA Már akkor történt...

FERENC JÓZSEF Amikor meghaltam? / Istennek van szentelve ez a nap, / Keveredik a múlt és a jövő.

BERCHTOLD Tisza gróf honvéd huszár ezredes volt.

CONRAD Ellátná valaki a sebemet?

TISZA Máris! (*Conradhoz lép.*) Mutassa! (*Vizsgálja Conrad sebeit.*)

CONRAD Súlyos?

TISZA Nemigen! / Karcolásnak is jelentéktelen!

FRIGYES Tüstént gondoltam!

TISZA Igazából még ragtapasz se kell rá, / Néhány nap múlva meggyógyul.

CONRAD De hát / Egy nyamvadt ragtapasz se jár nekem? / Én a vezérkar főnöke vagyok!

TISZA Rendben, kap rá egy ragtapaszt! (*Ragtapaszt vesz elő, és Conrad sebére ragasztja.*)

FRIGYES Ha már / Hős nem lehet, hát legyen sebesült.

CONRAD Főherceg úr, a gúny rossz szulesik.

FRIGYES Legyen keményebb!

KROBATIN Vezérkari mágus!

FRIGYES (*Tiszához*) Krobatin sebeit is nézze meg!

TISZA Azonnal!

KROBATIN Teljesen fölösleges. / Már megmondtam, hogy jelentéktelen.

TISZA Azért csak mutassa meg nekem!

KROBATIN Itt van! *(Megmutatja Tiszának a sebéit.)*

TISZA *(vizsgálja)* Ez a másiknál komolyabb, / Ezt be kell kötözni. *(Kötszert vesz elő.)*

FRIGYES Segíthetek?

TISZA Köszönöm!

FRIGYES *(tartja Krobotint)*

TISZA *(kötözi Krobotin sebéit)* Szúrt seb. Ez mindig veszélyes lehet, / Könnyen kap fertőzést, nehezen gyógyul.

FRIGYES Nyilván sok sebet látott, Tisz gróf / A világháborúban.

TISZA Eleget.

STÜRGKH Hát mégiscsak lett világháború....

(Csend.)

Pedig már olyan jót röhögtem rajta. / TISZA Igazán jót nevetni úgy lehet, / Ha mégis elmarad a katasztrófa.

BILINSKI Világháború! Édes istenem! / Azt nem robbanthatjuk ki, uraim!

TISZA A halottak hosszú menetét látom. / Magyar bakák, huszárok, székelyek, / Horvátok, sárga parolis csehek, / Tüzérek, vadászok, dragonyosok, / Lengyel ulánusok, tiroliak, / Csukaszürkében, tábori szürkében, / Csak menetelnek hosszan, haloványan / A veszteséglisták vad mezein...

FERENC JÓZSEF Úristen...

TISZA Napi ádáz veszteségrovatok / Ontják az elesettek ezreit. / Menetelnek ezrével, szótlanul. / Messze a világ végén estek el, / Mennek, de sosem érhetnek haza, / S árván kínlódik otthon a család. / Mikor volt ennyi özvegy a világon? / Mikor volt ennyi árva, uraim?

(Csend.)

FERENC JÓZSEF Nem engedhetjük meg.

BERCHTOLD Hát mit tegyünk?

(Csend.)

TISZA *(befejezi Krobotin sebének kötözését)* Köszönöm, főherceg úr!

FRIGYES *(biccent)*

KROBATIN Köszönöm!

FERENC JÓZSEF Mindenki üljön vissza a helyére! / Fontos döntést kell hoznunk, uraim.

FRIGYES Persze, a Koronatanács!

STÜRGKH Gyerünk!

(Ismételten elhelyezkednek a korábbi rendben, tehát újra „kezdődik” a koronatanács.)

FERENC JÓZSEF *(imádkozik)* Isten áldását kérem a hazánkra, / Ügyünkre, jelenünkre és jövőnkre! *(Keresztet vet.)* Uraim, mind keresztények vagyunk. / Nem érdekel, hogy közülünk ki-ki / Milyen felekezethez tartozik, / Mondjuk együtt az egyszerű imát!

(Hangosan mondja az imát, a többiek vele együtt.)

MIND Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, / Szenteltesd meg a Te neved, / Jöjjön el a Te országod, / Legyen meg a Te akaratod, / Amint a mennyben, úgy a földön is. / Mindennapi kenyerünket / add meg nekünk ma, / És bocsásd meg vétkeinket, / Miképpen mi is megbocsátunk / az ellenünk vétkezőknek, / És ne vígy minket kísértésbe, / De szabadíts meg a gonosztól. / Ámen!

FERENC JÓZSEF Isten áldása legyen a hazánkon / S döntéseinken. *(Keresztet vet.)* Kedves uraim, / Milyen levelet küldjünk Szerbiának?

(Csend.)

TISZA Már mondtam, felség: tisztességeset. / A feltételek legyenek kemények, / De becsülettel teljesíthetők.

FERENC JÓZSEF Nem lesz nagy háború?

STÜRGGKH Nem, felséges úr, / Miatunk biztosan nem!

CONRAD Én úgy vélem, / Hogy mindenképpen lesz nagy háború, / Ha nem a szarajevói gyilkosság, / Akkor valami más lesz az ürügy, / De azt tudom, hogy kitör mindenképpen.

KROBATIN Mondta a kincstári Tiresias.

CONRAD Magával egyszer még leszámolok!

FERENC JÓZSEF Semmi személyeskedés!

CONRAD, KROBATIN Pardon, felség!

BERCHTOLD Talán térjünk most vissza Szerbiára!

CONRAD Hogyha a háború úgyis kitör...

TISZA Akkor mi semlegesek maradjunk.

STÜRGGKH Ezt mégis hogy képzeli, Tisza gróf? / Németország a szövetségeseink, / És ha háborúba keveredik, / Kötelességünk, hogy...

TISZA Én úgy gondolom, / Kötelességünk nem Németországé, / Hanem hazánké!

STÜRGGKH Én is így hiszem, / S úgy vélem, a szerződészegés / Nagyön rossz szolgálat közös hazánknek.

FERENC JÓZSEF Berlin semmiképpen sem dönthet arról, / Békében élünk-e, vagy háborúban.

FRIGYES Egyetértek felségeddel.

BILINSKI Tehát / A nagy háborúból kimaradunk? / Nem biztos, hogy ez teljesen helyes. / Gondoljanak csak arra, uraim, / Hogy bomlik

az orosz birodalom / És Lengyelország...

STÜRGGKH Az ön mániája / Ne tegye tönkre a Monarchiát! / Hallgasson!

BILINSKI De kérem!

STÜRGGKH Ön ostoba! / Kockára tenné a Monarchiát!

BERCHTOLD Most hagyjuk a kósza ötleteket, / Ideje végre a lényegre térni: / Milyen levelet küldjünk Szerbiának?

TISZA Fenntartom a javaslatom!

FERENC JÓZSEF Tisza, / Azt hiszem, hogy most egyet gondolunk: / Nem robbantunk ki világháborút.

TISZA Örülök, hogy felséged is így érez.

KROBATIN A semlegességet hogy képzeli?

BERCHTOLD A mi semlegességünk lehetetlen! / Az orosz birodalom ellenségünk, / Szláv területeinkre aspirál, / A megcsonkításunkban érdekelt, / Ahogy Szerbia vagy Románia. / Utóbbi Erdélyre vetett szemet, / És aknamunkát folytat ellenünk / Évtizedek óta a nagyvilágban. / Hogyan lehetnének így semlegesek? / Szerintem nem lehetünk!

TISZA De igen! / Mi nem lépünk hadba, miniszter úr, / És a Balkánon nem terjeszkedünk. / Megerődítjük az orosz határt, / És arra szorítjuk Romániát, / Hogy buta irredenta álmait / Egyszer és mindenkorra vesse el.

FRIGYES Keresztülvihető.

BILINSKI Szerintem is. / De Oroszország ellenség marad.

TISZA Ha aranykort teremtünk országunkban, / S a békés fejlődés útjára lépünk, / Ha Monarchiánk minden nemzete / Szabadon, békében gyarapodik, / A pánszláv propaganda célt nem ér, / És az idő csak nekünk dolgozik.

FRIGYES Megszívlelendő.

BERCHTOLD Álljunk meg egy szóra! (Csend.)

/ Tegyük fel, hogy amit mondott,
reális, / De arra feleljen most, Tisza
gróf, / Hogy miképp szereljük le
Szerbiát? / Ultimátum és hadüzenet
nélkül / Hogyan akadályozhatjuk
meg azt, / Hogy Boszniában, Her-
cegovinában / Ellenünk izgathassa-
nak a szerbek? / Erre feleljen!

STÜRGGKH Mi lesz Boszniával? / Mi
lesz Bosznia-Hercegovinával?

FERENC JÓZSEF Ez engem is felet-
több érdekel.

(Csend.)

TISZA Miénk a felelősség, uraim.

STÜRGGKH Monarchiában nincs más
felelős, / Mint az apostoli uralkodó.

FERENC JÓZSEF Az én felelőssé-
gem? Hagyja, Stürgkh, / Én tizen-
hatban úgyis meghalok, / És nem
élem túl a Monarchiát.

FRIGYES Felség...

FERENC JÓZSEF Ebbe ne szólj bele,
Frigyes!

(Csend.)

FERENC JÓZSEF Nagyon figyeljen
rám az egész banda! / Talán ez az
utolsó trónbeszédem. *(Iszik egy
korty vizet.)* Nagy terhet rakott
vállamra az Isten, / Hogy nyolcvan-
éves aggastyán koromban / Kell
nektek ilyeneket mondanom.

(Csend.)

Valaha Isten kegyelméből kezdtem,
/ Önkényuralkodó síheder voltam, /
És kezet csókoltam az orosz cár-
nak. *(Földhöz csapja a poharát.)*
Kezet csókoltam, az ördög vigye!

(Csend.)

Fegyverrel támadtam saját né-
pemre, / A cártól kaptam meg Ma-
gyarországot, / Kivégzések mocs-
kolták be nevem!

Ezt talán el lehet felejtteni?

FRIGYES Felség...

FERENC JÓZSEF Ti akkor még nem
éltetek, / S ezerszer aláztam porig
magam, / Hogy a császári kül-
detésemet / A családom üdvére
teljesítsem.

STÜRGGKH A család üdvére?

FERENC JÓZSEF Ne szólj bele! / Nem
voltam rátermett uralkodó, / És
azzal telt az egész életem, / Hogy
császárt, királyt neveljek magam-
ból. / Elvesztettem a háborúimat.

FRIGYES Felség, nem kellene...

FERENC JÓZSEF Hallgass, Frigyes! /
Évtizedek teltek már el azóta, /
A világ vénült, megbokrosodott, /
És én hozzáöregedtem a trónhoz.

(Csend.)

Egy fél évszázad alatt még koráb-
ban / Sose változott annyit a világ,
/ Mint amióta én trónra kerültem.

BERCHTOLD Igen, felség!

FERENC JÓZSEF Berchtold, ne bólo-
gass, / Hanem szedd össze a kis
tyúkeszed, / Mert többé az Isten
sem dönt helyetted!

(Csend.)

Stürgkh eddig kétszer vágta a sze-
membe, / Hogy itt csak én lehetek
felelős. / Nem ti akartatok polgá-
rok lenni? / Nem akartok alkot-
mányt meg törvényt?

(Csend.)

Az uralkodó mindig felelős, / De az
egyén nem ruházhatja át / Felelős-
ségét az uralkodóra. / A végzet nem
felelős, a piac se, / Semmiféle vak
folyamat se léphet / Az emberi akarat
szent helyébe. / A nép nem felelős,
az alkotmány se, / Az intézmények
sem. *(Szünetet tart.)* Csak az egyén.

(Csend.)

Ezt elfelejtette a modern ember. /
Hiába bégettek együtt a nyájjal, /
Attól a felelősség megmarad.

(Csend.)

Ennek a Monarchiának a népe /
Egy hónap múlva vágóhídra megy, /
Ha úgy döntünk. Kié a felelős-
ség? / Úgy véled még, Stürgkh,
hogy csak az enyém?

STÜRGGKH Felség...

FERENC JÓZSEF Az én felelősségem
addig terjed, / Amíg élek, s az nem
hosszú idő. / Csak én akarom a
Monarchiát?

(Csend.)

Egy nyolcvannégy éves szenilis
császár / Nem tervezhet helyette-
tek jövőt, / Ébredjete fel!

FRIGYES Felséges uram...

FERENC JÓZSEF Te értetted, hogy
mit mondtam, Frigyes?

FRIGYES Igen, úgy vélem.

FERENC JÓZSEF Neked elhiszem. /
Rajtad kívül legfeljebb Tisza gróf
/ Értett meg, a többi most is úgy
bámul, / Mint aki meggyfán barac-
kot keres. / Mindenki felelős, ha
ez az ország / A vágóhídra megy a
semmiért.

(Csend.)

Most kezdődik a koronatanács!
(Leül a helyére.)

BERCHTOLD A kérdésem még min-
dig ugyanaz: / Milyen levelet kül-
dünk Szerbiának?

(Csend.)

BILINSKI Mindenkit emlékeztetnék,
urak, / Hogy Potiorek tábornok úr
szerint / Vagy végképp eltapossuk
Szerbiát, / Vagy...

BERCHTOLD Ki ne mondja!

STÜRGGKH Le kell mondanunk / Bosz-
niáról és Hercegovináról.

(Csend.)

FRIGYES Biztos, hogy csak Potiorek
logikája / Mentén gondolkodhatunk?

BILINSKI Azt hiszem, / Jelenleg más
alternatíva nincs.

FERENC JÓZSEF Halljam a vélemé-
nyeteket!

BERCHTOLD Felség, / A Monarchia
világhatalom.

FERENC JÓZSEF Ezzel meg mit
akarsz mondani?

BERCHTOLD Felség, / A nagyhatalmi
helyzet kötelez.

FERENC JÓZSEF Ne kertelj, Berchtold!

BERCHTOLD Az a véleményem, / Hogy
nagyhatalomként kell döntenünk.

FERENC JÓZSEF És konkrétan?

BERCHTOLD Azt felségedre bízom.

FERENC JÓZSEF Megint elbújsz a
formulák mögé.

BERCHTOLD Felség, nagyon világosan
beszéltem, / Aki érteni akarja, az érti.

CONRAD Berchtold a kertelés nagy-
mestere. / Miért nem mondja ki
egyenesen, / Hogy tartsuk meg
azt a két tartományt / És vállaljuk
értük a háborút?

BERCHTOLD Mert a nyerseséget
nem kedvelem. / Az legfeljebb a
szatócsokhoz illik, / Egy világhata-
lomhoz semmiképpen.

FRIGYES A világhatalmi személytelen-
ség / Csak a felelőtlenség álneve.

BERCHTOLD A hatalommal együtt
jár a stílus. / FRIGYES Vannak
nálunk erősebb nagyhatalmak, /
Aligha szabad utánozni őket.

KROBATIN Kezdem elveszteni a fo-
nalat.

STÜRGGKH Uraim, beszéljünk világo-
san: / Kell-e Bosznia-Hercegovina,
/ Vállaljuk-e érte a háborút, / Vagy
le kellene róla mondanunk?

FERENC JÓZSEF Hiába néznek rám!

STÜRGKH Felséges úr...

FERENC JÓZSEF Ebben én tanácsot nem adhatok. / Az én státusom kisé elavult: / Az apostoli császár és király. / Uralkodói esküt kellett tennem, / Hogy a koronám országaiból / Soha senkinek talpalatnyi földet / Semmi módon át nem engedhetek, / De életem árán is védenem kell. / Mármost Bosznia-Hercegovina / A nevezetes annexió óta / Országaimhoz tartozik. Sajnálom. / Nekem ehhez kell tartanom magam.

BERCHTOLD Akkor el is dőlt.

FERENC JÓZSEF Mi dőlt volna el, / Mi dőlt el, Stürgkh, te csökönyös számár? / Tudhatnád. Az uralkodói eskü / Csak addig tart, míg el nem patkolok, / S a trónra lépő utódom számára / Ti írtok majd új esküszöveget. / Megint a felelősség, uraim! / Meg az ősrégi lelkiismeret! / Boszniáról és Hercegovináról / Én nem mondhatok le, de ti igen. / Van hatalmatok, alkotmányotok, / Ha úgy vélitek, éljetez velem. / Ideje, hogy férfiak legyetek, / Vagy ördög viszi a Monarchiát. / Berchtold, ugye világosan beszéltem?

BERCHTOLD Igen, felség.

KROBATIN Hatalmas felelősség, / Amit a császár a vállunkra tett.

FERENC JÓZSEF Tette a rossz nyavalya, Krobotin! / Magad vetted a válladra, ripők! / Tán könnyörögtem, hogy legyél miniszter?

FRIGYES *(félre Ferenc Józsefhez)* Felség!

FERENC JÓZSEF *(félre Frigyeshez)* Mit akarsz?

FRIGYES Felség, ez a hangnem, / Én úgy gondolom, nem megfelelő.

FERENC JÓZSEF *(félre Frigyeshez)* Még így se akarják megérteni! *(Fenn.)* A sír szélén már nem finomkodom, / Mindenki tegye a kötelességét!

CONRAD Felség, szerintem a Monarchia / Tartományait meg kell védenünk.

KROBATIN Csakhogy Bosznia-Hercegovina / Se nem Habsburg-örökös-tartomány, / Se nem magyarországi vármegye, / Néhány éve anektáltuk.

CONRAD Na és? / Ma a Monarchiához tartozik!

FERENC JÓZSEF Akad-e értelmes elgondolás? / Tisza gróf?

TISZA Felség?

FERENC JÓZSEF Mi a véleményed?

TISZA Amíg még méltósággal megtehetjük, / Addig engedjünk, felséges uram. / Hogyha Bosznia-Hercegovinát / Kényszer nélkül, magunk akaratóból / Független, baráti állammá tesszük, / Amely védnökségünket élvezi, / A szerb propaganda zavarba jön.

CONRAD Úgy hangzik, mintha félénék Szerbiától.

FRIGYES Dehogyan hangzik úgy!

BILINSKI Nincs félénivalónk! / A nagy Osztrák–Magyar Monarchia / Megijedne az apró Szerbiától? / Ezt nem hagyhatjuk annyiban!

CONRAD Nem ám!

BILINSKI Ki kell javítanunk a haditervet, / Utána megfenyítjük Szerbiát! / Ezt tesszük!

KROBATIN Úgy van!

CONRAD Éljen a haza!

STÜRGKH Nem engedünk a kutya Szerbiának!

BERCHTOLD Ezt határozzuk el, barátaim, / Így cselekszik egy világ-hatalom.

STÜRGKH Felség, az országunk nagyhatalom, / Ezt tudomásul veszi a világ.

CONRAD Majd kénytelen lesz!

KROBATIN Móresre tanítjuk / A hepciáskodó kis Szerbiát, / És megállítjuk az oroszokat! / Éljen az osztrák–magyar hadsereg!

CONRAD Ez a beszéd! Keblemre, Krobotin! / Megbocsátom az összes intrikáját! (Összeölelkezik Krobotinnal.)

BERCHTOLD A mi Osztrák–Magyar Monarchiánk / Világhatalom és az is marad!

KROBATIN, CONRAD, STÜRGKH, BILINSKI Éljen! Éljen Ausztria–Magyarország!

TISZA (fagyos kifejezéssel, némán áll)

FERENC JÓZSEF (hallgatásba burkolózva a helyén ül)

FRIGYES (a fejét csóválja)

BERCHTOLD Nagy dolgok előtt állunk, uraim! / Isten adott újabb lehetőséget, / És minden ellenséget leverünk! / Éljen a győzelmes Monarchia! (Észreveszi, hogy Tisza mogorván hallgat.) Maga tán nem tart velünk, Tisza gróf?

STÜRGKH Látom, igen aggodalmas a képe!

CONRAD Tán vackorba harapott a magyar?

(Conrad, Stürgkh és Krobotin nevetnek.)

KROBATIN Miért nem ünnepel velünk, Tisza?

TISZA Hazámat félttem.

CONRAD Rebellis magyar! / Nem számít neki a birodalom, / Csak Magyarország érdekeit nézi.

STÜRGKH (Tiszához) Ideje végre megtanulnia: / A Monarchia világhatalom, / És a világhatalom érdekében, / Minden egészséges alattvalónak / Áldozatot hozni kötelező!

TISZA Világhatalom nem lehet haza, / Mert nem az otthon melegére épül.

(Csend.)

CONRAD Savanyú Vendel!

STÜRGKH Rebellis magyar!

FRIGYES (félre Ferenc Józsefhez) Felség...

FERENC JÓZSEF (félre Frigyeshez) Én itt semmit sem tehetek.

BERCHTOLD Barátaim! Éljen a háború!

STÜRGKH, CONRAD, KROBATIN Éljen a háború! A háború! / Mégiscsak lesz itt jó nagy háború! / Világháború! Világháború! / Éljen a háború! A háború!

FERENC JÓZSEF (félre Frigyeshez) Öreg vagyok.

BERCHTOLD Éljen a császár és a hadsereg!

STÜRGKH, CONRAD, KROBATIN Éljen a császár és a hadsereg!

BERCHTOLD Le a háború ellenzőivel!

STÜRGKH, CONRAD, KROBATIN Le a háború ellenzőivel!

BERCHTOLD, STÜRGKH, CONRAD, KROBATIN (énekelnek)

Megállj, megállj, kutya Szerbia, / Nem lesz tied soha Bosznia!

FRIGYES (félre Ferenc Józsefhez) Felség, ezt hagyja?

FERENC JÓZSEF (félre Frigyeshez) Én öreg vagyok!

BERCHTOLD, STÜRGKH, CONRAD, KROBATIN (Énekelnek) Megállj, megállj, kutya Szerbia, / Nem lesz tied Hercegovina!

FRIGYES (Félre Ferenc Józsefhez) Valamit mégis tenni kéne, felség.

FERENC JÓZSEF (Félre Frigyesnek) Én két év múlva úgyis meghalok. / Mindent meggondoltam és megfontoltam. / A végzet csak az akarat hiánya.

BERCHTOLD, STÜRGKH, CONRAD, KROBATIN (énekelnek) Megállj, megállj, kutya Szerbia, / Majd ad néked a Monarchia!

(Belép Paprikajancsi.)

4. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Állókép!

(Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József, Krobotin mozdulatlaná merevedik.)

PAPRIKAJANCSI Már tudom, miért hallgatag az Isten. Tisza, feloldalak!

TISZA *(megmozdul, körülnéz)*

PAPRIKAJANCSI Ilona!

(Belép Ilona.)

5. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Tisza, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi, Ilona

ILONA István! Mi történt?

(Tisza két kézzel némán átkarolja és magához szorítja Ilonát. Egy pillanattig összeforrva maradnak, aztán lassan kimennek.)

6. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Stürgkh, feloldalak!

STÜRGKH *(megmozdul)*

PAPRIKAJANCSI Jöjjön, Adler úr!

(Belép Adler.)

7. jelenet

Berchtold, Frigyes, Stürgkh, Bilinski, Conrad, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi, Adler

STÜRGKH Jó, hogy jön, Adler úr! Világhatalom vagyunk, és elbánunk a kutya Szerbiával!

ADLER Mi van?

STÜRGKH Lehet, hogy nem is fog engem agyonlőni, ugye? Elvégre világhatalom vagyunk!

ADLER Maga sokkal nagyobb marha, mint hittem!

STÜRGKH Jöjjön, meghívom egy pofa sörre!

(Stürgkh, Adler el.)

8. jelenet

Berchtold, Frigyes, Bilinski, Conrad, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Conrad, feloldalak!

CONRAD *(megmozdul)*

PAPRIKAJANCSI Fáradj be, Virginia!

(Belép Virginia.)

9. jelenet

Berchtold, Frigyes, Bilinski, Conrad, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi, Virginia

CONRAD Virginia, drágám!

VIRGINIA Elveszel?

CONRAD Ez most bonyolult, drágám. Világhatalom vagyunk, de elszá-moltam a haditervet.

VIRGINIA Már megint untatsz.

CONRAD Utána kell számolnom, tudod, a hadosztályok és a vonatok...

VIRGINIA Most fontosabb dolgod van! Gyere, te osztrák csődör, gyere! *(Kihúzza magával Conradot.)*

(Conrad, Virginia el.)

10. jelenet

Berchtold, Frigyes, Bilinski, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Krobotin, feloldalak!
KROBATIN *(megmozdul)*

PAPRIKAJANCSI Lépj be, Maria!

(Belép Maria.)

11. jelenet

Berchtold, Frigyes, Bilinski, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi, Maria

MARIA Mondd, hogy nem lesz háború!

KROBATIN Világhatalom vagyunk, Maria, nem engedhetjük meg magunknak a békét!

MARIA Gazember! *(Felpofozza.)*

KROBATIN Meg kell értened, hogy...

MARIA Alávaló! *(El.)*

12. jelenet

Berchtold, Frigyes, Bilinski, Ferenc József, Krobotin, Paprikajancsi

KROBATIN Maria! Várj, Maria! *(El.)*

13. jelenet

Berchtold, Frigyes, Bilinski, Ferenc József, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Bilinski, feloldalak!

BILINSKI *(megmozdul)*

PAPRIKAJANCSI Fáradj be, Josephine!

(Belép Josephine.)

14. jelenet

Berchtold, Frigyes, Bilinski, Ferenc József, Paprikajancsi, Josephine

JOSEPHINE Leon?

BILINSKI Nagy titkom van! Én leszek a független Lengyelország pénzügyminisztere!

JOSEPHINE Micsoda?

BILINSKI Nem leszünk világhatalom, de újra lesz Lengyelország. A háború után.

JOSEPHINE A háború után?

BILINSKI Gyere, elmesélem!

(Mindketten el.)

15. jelenet

Berchtold, Frigyes, Ferenc József, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Berchtold, feloldalak!

BERCHTOLD *(megmozdul. Szétnéz)*
Merre van, főherceg úr? Ferenc Ferdinánd főherceg úr! Nem méltóztatik kísérteni? Pedig bosszút állunk a haláláért! Megtoroljuk! Világhatalom vagyunk! Megtoroljuk! *(El.)*

16. jelenet

Frigyes, Ferenc József, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Frigyes, feloldalak!

FRIGYES *(megmozdul)*

PAPRIKAJANCSI Fáradj be, Izabella!

(Belép Izabella.)

17. jelenet

Frigyes, Ferenc József, Paprikajancsi, Izabella

IZABELLA Rosszul fest, drágám!

FRIGYES Most ne magázz, Izabella!

IZABELLA Történt valami?

FRIGYES Történt. *(Átkarolja és magához húzza az asszonyt.)* Mindig megmaradsz nekem, ugye?

IZABELLA Megmaradok!

FRIGYES Gyere!

(Mindketten el.)

18. jelenet

Ferenc József, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Feloldalak!

FERENC JÓZSEF *(megmozdul)*

PAPRIKAJANCSI Lépjén be, főherceg úr!

(Belép Ferenc Ferdinánd szelleme.)

19. jelenet

Ferenc József, Paprikajancsi, Ferenc Ferdinánd

FERENC FERDINÁND Felség!

FERENC JÓZSEF Te? Máris meghaltam volna?

FERENC FERDINÁND Nem. Felséged továbbra is életben méltóztatik lenni.

FERENC JÓZSEF Már nem sokáig. Te milyen ügyben jársz?

FERENC FERDINÁND Felségedet szeretném kísérteni, persze csak az illendőség határain belül.

FERENC JÓZSEF Inkább tűnnél a lapos francba. Kontár szellem!

FERENC FERDINÁND Rangon alul nősültem. Szerelemből. Felséged azt se tudja, mi az.

FERENC JÓZSEF Kísértetnek is arrogáns vagy, kedves öcsém. Tűnj el!

FERENC FERDINÁND Felséged dilettáns császár és dilettáns király. Apostoli dilettáns. Recsegő-ropogó birodalom vén bolond uralkodója.

FERENC JÓZSEF Mars innen, te fennkölt golyófogó!

(Ferenc Ferdinánd el.)

20. jelenet

Ferenc József, Paprikajancsi

PAPRIKAJANCSI Jöjjenek a hölgyek!

(Belép Katharina és Anna.)

21. jelenet

Ferenc József, Paprikajancsi, Katharina, Anna

FERENC JÓZSEF Egy szót se szóljatok! Most nem bánthatjátok egymást! Jobbomra, Katharina!

KATHARINA *(Ferenc József jobbjára lép, és belekarol a császárhoz)*

FERENC JÓZSEF Anna, a balomra!

ANNA *(Ferenc József baljára lép, és a császárhoz tapad)*

FERENC JÓZSEF Mindent meggondoltam és megfontoltam.

ANNA És mire jutottál?

FERENC JÓZSEF Rettenetes idők jönnek. Háború. Aki túléli, tegye a múlt darabjait egy hátizsákba, és ne hagyja el soha. Gyertek!

(A két nővel együtt el.)

22. jelenet

Paprikajancsi egyedül

PAPRIKAJANCSI Hölgyeim és uraim, ebben a percben halt meg az Osztrák–Magyar Monarchia. Ami ezután következik, haldoklás. Paroxizmus. Ezután is lesznek felelőtlenek. Most is vannak. Leginkább felelősöket keresnek. Ég önökkel! *(El.)*

(Első világháborús katonák képei.)

ÉNEKSZÓ

Esik az eső, ázik a heveder, / Gyöngge lábamat szorítja a kengyel, / Bársony lekötés húzza a lovamat, / Nehéz karabély nyomja a vállamat. // Bajtárs, hogyha látsz elesni engemet, / Szállj le lovadról, lőj agyon engemet! / Gyöngge szívemnek szegezd a fegyvered, / Ne hagyj sokáig szenvedni engemet!

(Néhány pillanatig szemlélhetjük a néma képet, hallgatjuk a dalt, aztán lassan)

FÜGGÖNY